

**မြန်မာနိုင်ငံ၏အရေးပေါ်အခြေအနေကာလတွင်အမှုသည်များအားကိုယ်စားပြုရာ၌
လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် အကြံပြုချက်များ
၁၇ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁**

ဤအခြေခံအကြံပြုချက်ကို ရေးသားပြုစုခြင်းမှာ ဥပဒေအထောက်အကူပြု ရှေ့နေများနှင့် ဥပဒေဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုသူများအတွက် ဥပဒေအထောက်အကူပေးအပ်ရာတွင် အရာရောက်ထိမိပြီး **ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစည်းကမ်းများနှင့်အညီ** ဆောင်ရွက်ရာတွင် တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ IBJမြန်မာသည် ပြီးခဲ့သည့် ၄ နှစ်တာကာလအတွင်း ရှေ့နေများ၊ အခြားတရားစီရင်ရေးကဏ္ဍမှ သက်ဆိုင်သူ များဖြစ်သည့် ရဲအရာရှိ၊ ဥပဒေအရာရှိ၊ တရားသူကြီးများနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး၊ သာမန်နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများအကြား ဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သည့် အသိပညာ ဗဟုသုတ တိုးပွားစေရေး၊ ရှေ့နေများ၏ စွမ်းဆောင်ချက်များအား မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေနေသူများအား နည်းလမ်းတကျဖြစ်သော တရားရေးစနစ်အောက်မှ ဥပဒေအထောက်အကူ ပေးရေးနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တရားဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု၊ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုတို့အား မြှင့်တင်ရန် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများအကြား ထိရောက်သည့် အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဤအကြံပြုချက်သည် နိုင်ငံရေးအရ ဘက်မလိုက်ကြားနေမှုအပေါ် အခြေခံ၍ ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ်များကိုသာ အတတ်နိုင်ဆုံး အကောင်းဆုံးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရန် ဦးတည်ပြီး စတင်ထုတ်ဝေသည့်နေ့မှစ၍ ရာဇဝတ်မှုများတွင် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သော ခုခံချေပရေးလမ်းကြောင်းများ၊ ဗျူဟာများအား စတင်ကျင့်သုံးနိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။

၁။ နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိအခြေအနေသည် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မှစ၍ အပြောင်းအလဲသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး မြန်မာစစ်တပ်က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၄၁၇^၁ အရ

^၁ နိုင်ငံတော်၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆူပူသောင်းကျန်းမှု အကြမ်းဖက်မှုနှင့်အဓမ္မနည်းများဖြင့် ရယူရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းသို့ မဟုတ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲစေမည့်တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုပြိုကွဲစေမည့် သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာအာဏာ

“ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲစေမည့် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု ပြိုကွဲစေမည့် သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာ အာဏာကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးစေမည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ” ရှိသည်ဟုအခြေပြုလျက် အမိန့် ၁/၂၀၂၁ ဖြင့်အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုအမိန့်အရ “ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများ”ကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က လွှဲပြောင်းရယူခဲ့သည်။ ယခုလက်ရှိ အချိန်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၄၁၉ အရ တရားစီရင်ရေးအာဏာကို “သင့်လျော်သည့် အဖွဲ့အစည်း” သို့မဟုတ် “သင့်လျော်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး” အားလွှဲအပ်ထားခြင်း မရှိသေးပါ။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး၏ အမိန့်အမှတ် ၁/၂၀၂၁ အရ ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်တရားသူကြီးများအား ၎င်းတို့၏တာဝန်ကို ဆက်လက် ထမ်းဆောင် ရန် တာဝန်ပေးအပ်ထားလိုက်သည်ဟုသာပါရှိပြီး တရားစီရင်ရေးအာဏာကို လွှဲအပ်ကြောင်း ပါဝင်ခြင်း မရှိသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ အမိန့်စာသည် ဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မ ၄၂၀ တွင် ပြဌာန်းထားသည့် “နိုင်ငံသားတို့၏ အခြေခံမူလအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ကြောင်း၊ ရပ်ဆိုင်း ကြောင်းကိုအထူးပြုဖော်ပြထားခြင်း၊ ရည်ညွှန်းထားခြင်းမရှိပါ။

သို့သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပုဒ်မ ၃၈၁အရ “အောက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါ မှတပါး နိုင်ငံသားများ၏ တရားဝင်ရပိုင်ခွင့်ရှိသော နစ်နာချက်များအတွက် ဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ရယူပိုင်ခွင့်များကို ငြင်းပယ်ခြင်းမပြုရဟု ပြဌာန်းထားပြီး ၎င်းပုဒ်မ၏ အပိုဒ်ခွဲ (ဂ) တွင် “အရေးပေါ် အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်နေချိန်” ဟုဖော်ပြထားသည်။

ထို့နည်းတူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပုဒ်မ ၄၂၀ အရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် ၄/၂၀၂၁ ဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေး ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေထုတ်ပြန်ကာ ယင်းဥပဒေ၏ပုဒ်မ ၅၊ ၇၊ နှင့် ၈ တို့ပါ ပြဌာန်းချက်များကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်သည်။

ပုဒ်မ ၅။ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနနှင့်တာဝန်ရှိသူများသည်

(က) တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီမှတစ်ပါး ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကိုဖြစ်စေ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကိုဖြစ်စေ နစ်နာဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရန် မည့်သူကိုမဆိုကာကွယ်ပေးရမည်။

လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးစေမည့် အရေးပေါ်အခြေအနေပေါ်ပေါက်လာလျှင် သို့မဟုတ်ပေါ်ပေါက်ရန် လုံလောက်သောအကြောင်းတွေ့ရှိလျှင် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီနှင့်ညှိနှိုင်းပြီး ဥပဒေကဲ့သို့အာဏာတည်သည့်အမိန့် ထုတ်ပြန်ပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာနိုင်သည်။ ယင်းအမိန့်တွင်အရေးပေါ်အခြေအနေ အကျိုးသက်ရောက်သည့်နယ်မြေသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံး ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ချက်သည် အမိန့်ထုတ်ပြန်သည့်နေ့မှ တစ်နှစ်အထိ ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြရမည်။

- (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏နေအိမ်နှင့်နေအိမ်အဖြစ်အသုံးပြုသောအခန်း အဆောက်အအုံ (သို့) ပရဝဏ်အတွင်းရှိ အဆောက်အအုံများအတွင်းသို့ တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ် ဝင်ရောက်ရှာဖွေခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် သူတစ်ဦးအားရှာဖွေခြင်း ဖမ်းဆီးခြင်း ပြုလုပ်လျှင် သက်ဆိုင်ရာရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ရာအိမ်မှူးဖြစ်စေ ဆယ်အိမ်မှူးဖြစ်စေ တစ်ဦးအပါအဝင် အနည်းဆုံးသက်သေနှစ်ဦးနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ရမည်။

ပုဒ်မ ၇ - မည်သူမျှ တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ ခွင့်ပြုသည့် ကိစ္စမှတစ်ပါး တရားရုံး ၏ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မည်သူ့ကိုမျှ ၂၄နာရီအထက်ကျော်လွန်ပြီး ချုပ်နှောင်ထားခြင်းမပြုရ။

ပုဒ်မ ၈ - မည်သူမျှ တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုမိန့်ခွင့်ပြုချက်သို့မဟုတ်ဝရမ်းတစ်စုံတရာ မရှိဘဲဖြစ်စေ နိုင်ငံတော်သမ္မတသို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲဖြစ်စေ

- (က) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏နေအိမ် နေအိမ်အဖြစ်အသုံးပြုသောအခန်း အဆောက်အအုံ (သို့မဟုတ်) ပရဝဏ်နှင့် ပရဝဏ်အတွင်းရှိ အဆောက်အအုံအတွင်း ဝင်ရောက်ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် သူတစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးခြင်း မပြုရ။
- (ခ) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေသော နောက်ယောင်ခံ စောင့်ကြည့်ခြင်း စုံထောက်ခြင်း နှင့်စုံစမ်းခြင်း မပြုရ။
- (ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအကြား ဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်း ကိရိယာတမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်သွယ် ပြောကြားခြင်းကို ကြားဖြတ်ဖမ်းယူနားထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် တနည်းနည်းဖြင့် အနှောင့်အယှက် ပေးခြင်းမပြုရ။
- (ဃ) ဆက်သွယ်ရေးအော်ပရေတာများထံမှ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ တယ်လီဖုန်းနှင့်အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ရေးအချက်အလက်များအား တောင်းယူခြင်း ထုတ်ပေးခြင်း မပြုရ။
- (င) အခြားသူ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ ကိစ္စအလို့ငှာ ဆက်သွယ်ပေးပို့သည့်စာပေးစာယူ စာအိတ် ချောထုတ် ပါဆယ်ထုတ် တခုခုကို ဖွင့်ဖောက်ခြင်း ရှာဖွေခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း ဖျောက်ဖျက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်းမပြုရ။
- (စ) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ၊ မိသားစုရေးရာ ကိစ္စများတွင် အဓမ္မဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် လူတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကို ပုတ်ခတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေရန် တနည်းနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရ။

(ဆ) နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ တရားဝင်ရရှိပိုင်ဆိုင်ထားသော ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းကိုသော်၎င်း၊ မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းကိုသော်၎င်းမတရားသိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ တမင်ပျက်စီးစေခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်စီးစေခြင်း မပြုရ။

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ ဒေသများတွင် ထုတ်ပြန်ထားသည့်အမိန့်များ (သတ်မှတ်ချိန်တွင် နေအိမ်မှမထွက်ရအမိန့်များ) ၌ အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုး ကြောင့်ဖြစ်နိုင်သည့် လူထုစုဝေးခြင်း အများပြည်သူများ သွားလာသည့်နေရာများ၊ ပန်းခြံများ၊ လမ်းကြိုလမ်းကြားများ၊ လမ်းမများတွင် လူဦးရေ ၄ ယောက်ထက်ပိုပြီး စုဝေးခြင်း ကို တားမြစ်ခဲ့ပြီး ညာနာရီမှ မနက်၄နာရီထိ အပြင်မထွက်ရဟု ဖော်ပြထားသည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေကာလတွင် အဆောတလျှင်ထုတ်ပြန်တတ်ပြီး ပြောင်းလဲလွယ်သည့်ပြဌာန်းကန့်သတ်ချက်များကြောင့် မရေရာမသေချာမှုများရှုတ်ထွေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး လွတ်လပ်စွာ စုဝေး၍ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ပိုင်ခွင့် ဖြစ်သည့် အများက သဘောတူထားသော အခြေခံ ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးနေကြသည့် လူအများအပြားအား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ဥပဒေဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိသော၊ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုရှိပြီး အခြေအနေမှန်ကို ကိုယ်စားပြုသော ဥပဒေအခြေပြုချေပချက်များဖြင့် အမှုသည်များ၏ အခွင့်အရေး၊ အကျိုးစီးပွားကို စိတ်အားထက်သန်စွာကာကွယ် ပေးနိုင်ရန်အလွန်ပင်အရေးကြီးသည်။ သို့သော် တစ်ဖက်တွင်လည်း ယခုလက်ရှိ အခြေအနေများသည် ရှေ့နေရှေ့ရပ်များအတွက် အန္တရာယ်အခက်အခဲများ ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပြီး၊ တရားရုံးအားမထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ ရှေ့နေလိုက်ခွင့် ပိတ်ပင်ခံရခြင်း၊ စည်းကမ်းချိုးဖျက်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခံရသည့် အခြေအနေများ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။

Stevens, J. (၂၀၁၈) မြန်မာ့ ပြစ်မှုကြောင်းဆိုင်ရာ ခုခံကာကွယ်ရေးလက်ဆွဲ၊ တောင်ကြီး၊ မြန်မာ၊ International Bridges to Justice (ခုခံချေပရေးလက်စွဲ) စာမျက်နှာ ၇၆-၈၀ ကို ပြန်လည်လေ့လာသုံးသပ်ချင့်ချိန်ပါ။ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ ရှေ့နေများသည် မိမိတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ရှေ့နေအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့်အတူ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များအဖမ်းခံခဲ့ရသည်ရှိသော် ဥပဒေရေးရာ အကူအညီများပေးရန်အတွက် သင့်လျော်သည့် တရားဥပဒေနှင့်ညီသည့် ဗျူဟာတည်ဆောက်ပါ။

ဤအကြံပြုချက်တွင် အချို့သောအခြေအနေအချိန်အခါများတွင် အသုံးပြုနိုင်မည့် ဥပဒေရေးရာ ချေပလျှောက်လဲချက်များမှအချို့ကို တင်ပြမည်ဖြစ်သည်။ မည်သည့်ချေပချက်သည် မိမိအမှုသည် အကျိုးစီးပွားအတွက် သင့်လျော်မည်၊ အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရမည်မှာ ရှေ့နေများ အပေါ်တွင်သာမူတည်သည်။ ယေဘုယျစည်းမျဉ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ရှေ့နေများသည် ကန့်ကွက်သည်ဟု

ချေပလျှောက်လဲရန် ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ သက်သေခံချက်များအရဖြစ်စေ ပျက်ကွက်ခြင်းသည် မိမိက အမှုအား ခုခံချေပခွင့်ကို လက်လွှတ်စေခြင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်းဆိုသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ ၅၇၃ ကိုလေ့လာပါ။)

၂။ ဆောလျင်စွာချိတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူ၏အခွင့်အရေးနှင့် လုံခြုံရေးအား ကာကွယ်ခြင်း။

ခုခံချေပရေးရှေ့နေရှေ့ရပ်များ၏ အရေးကြီးသောတာဝန်တစ်ရပ်မှာ စွပ်စွဲခံရသူ ဖမ်းဆီးခံရ သည်နှင့်တပြိုင်နက် ၎င်း၏ဘေးတွင် အတတ်နိုင်ဆုံး အလျင်အမြန်လိုက်ပါဆောက်ရွက်ရေးဖြစ်သည်။ **(ခုခံရေးလက်စွဲစာမျက်နှာ ၈၁-၂၀၅) တွင် ရှေ့နေနှင့်ဆောလျင်စွာချိတ်ဆက်နိုင်ခြင်းနှင့် အမှုလိုက်ပါ ဆောင်ရွက်ခြင်းကိုကြည့်ပါ။** ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ရှေ့နေများအား စွပ်စွဲခံရသူ၏ အခွင့်အရေးကို ခိုင်မာပြတ်သားစေရုံသာမက ရဲများ၏ မှားယွင်းသောဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ၊ မလျော်ကန်သောဝန်ခံချက်များ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ချေကို လျော့ချနိုင်သည်။

၃။ ဖမ်းဆီးခြင်း - ဆန္ဒပြသူများကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် စွဲချက်များနှင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ခုခံရေး ဗျူဟာများ။

ယခုဖော်ပြမည့်အပိုင်းသည် ဆန္ဒပြသူများ စွဲချက်တင်ခံရသည့် သို့မဟုတ် စွဲချက်တင် ခံရနိုင်သည့် ပြစ်မှုများနှင့် ထိုပြစ်မှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ခုခံရေးဗျူဟာများ အကြောင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အမှုသည် တစ်ဦးသည် (ရက်အနည်းငယ်) တိုတောင်းသောအချိန်သာထိန်းသိမ်းခံရနိုင်သည့် အမှုမျိုးနှင့် စွဲချက်တင်ခံထားရလျှင် ဆောလျင်စွာတွေ့ဆုံနိုင်ရေးနှင့် အမှုကို ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်း နိုင်ရေးသည် အလွန်အရေးကြီးသည်။

မည့်သည့်အမှုသည်မှ ဥပဒေကခွင့်ပြုထားသည့် ပြစ်ဒဏ်အချိန်ကာလ ကုန်ဆုံးသွားပြီးနောက် ထောင်ထဲတွင် ထိန်းချုပ်ခံထားခြင်းကို ခွင့်မပြုသင့်ပါ။

အကယ်၍ထိုသို့ဖြစ်နေလျှင် / ထိန်းချုပ်ခံထားရလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၇၈ အရ မတော်မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော် လျှောက်လဲရန် အသနားခံစာတင်ရမည်။ ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်ကို ပြစ်မှုကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၄၉၁ အရ ပြည်နယ်/တိုင်း တရားလွှတ်တော်များတွင်လည်း လျှောက်လဲနိုင်သည်။ “ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်ကဲ့သို့ သဘော သဘာဝရှိသော ညွှန်ကြားချက်များထုတ်ဆင့်နိုင်သည့် အာဏာ” **(ခုခံရေးလက်စွဲ - သက်သာခွင့်များ၊ ပြင်ဆင်မှုများ၊အယူခံမှုများနှင့် စာချွန်တော်များ စာမျက်နှာ ၁၅၃-၁၅၆ ကိုကြည့်ပါ)** သို့သော်လည်း

ယခုလက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ၁၅-၂-၂၀၂၁ ရက်စွဲပါ ကြေငြာချက်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၉၆(ခ)၊ စာချွန်တော်ဥပဒေပုဒ်မ ၃(ခ)၊ ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေး ဥပဒေပုဒ်မ ၁၆(ခ) တို့တွင် **နိုင်ငံတော်အတွင်း အရေးပေါ်အခြေအနေများ ပေါ်ပေါက်ကြောင်း ကြေညာသည့်ဒေသတွင် စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေးရန် လျှောက်ထားချက် များကို ရပ်ဆိုင်းထားရမည်** ဟု ပြဌာန်းထား ကြောင်း၊ သို့ဖြစ်ပါ၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး၏ ၁-၂-၂၀၂၁ ရက်စွဲပါ အမိန့်အမှတ် ၁/၂၀၂၁ ဖြင့် နိုင်ငံတော်အား အရေးပေါ်အခြေအနေ တစ်နှစ် သတ်မှတ်ကြေညာ ထားသည့် ကာလအတွင်း ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့ စာချွန်တော် လျှောက်ထားချက်များကို ရပ်ဆိုင်းထားမည် ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။

အမျိုးမျိုးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ရရှိနိုင်သော အခွင့်အရေးများနှင့် စွဲချက်သည် သမ္မာန်မှု (ပြစ်မှုကျင့်ထုံး ၄(၁)(ဖ)) သို့မဟုတ် ဝရမ်းမှု (ပြစ်မှုကျင့်ထုံး ၄(၁)(ဗ)) တို့ပေါ်မူတည် သည်ဆိုသည်ကို သတိပြုပါ။ အရေးကြီးသောအချက်မှာ အာမခံပေးပိုင်ခွင့် ရှိမရှိ ဆိုသောအချက်ဖြစ်သည်။ **ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံး ဇယား ၂၊ စာတိုင် (၅) ကိုကြည့်ပါ။**

ဥပဒေအထောက်အကူပြုရှေ့နေ၏ ပန်းတိုင်တစ်ခုမှာ အမှုအားတရားရုံးသို့တင်သွင်းခြင်းကို တားဆီး နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ရဲဘက်နှင့် ဥပဒေအရာရှိဘက်မှ အမှု၏အဆင့်တိုင်းတွင် အမှုတည်ဆောက်ရန် လုံလောက်သည့် သက်သေမပြနိုင်လျှင် အမှုကို ရှေ့ဆက်လို့မရပါ။ ရဲက နောက်ထပ်ချုပ်ရီမန် တောင်းခံသည့်အပေါ် ခွင့်ပြုပေး/မပေး ဆုံးဖြတ်ကြားနာမည့် တရားသူကြီးရှေ့မှောက်တွင် ခုခံချေပရေးရှေ့နေရှိနေရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အကယ်၍ တရားစွဲအဖွဲ့အစည်းက သက်သေ လုံလောက်စွာမတင်ပြနိုင်ပါက ရှေ့နေအနေဖြင့် ချုပ်မိန့်တောင်းခံခြင်းကို ကန့်ကွက်သင့်ပြီး အမှုသည်အား အာမခံဖြင့် လွှတ်ပေးသင့်ကြောင်း လျှောက်ထားသင့်သည်။

စွဲချက်များအားလုံးသည် ပြစ်မှုမြောက်ရန်ပါဝင်ရမည့်အချက်များ အကြောင်းရာများပါဝင်ရမည်ဖြစ်ပြီး မပါဝင်ပါက စွဲချက်အား ပလပ်ပေးရန်တောင်းဆိုခြင်းသည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည်။ **(ခုခံချေပရေး**

လက်စွဲ စာမျက်နှာ ၆၈-၆၉)

စွဲချက်အားတည်ဆောက်ပြီးလျှင် ခုခံရေးရှေ့နေများမှ ချေပနိုင်သည်မှာ တရားသူကြီးသည် လိုအပ်သည် ဟုထင်မြင်၍ တရားခံကိုမေးမြန်းခြင်းပြုပြီးနောက် ပြေလည်အောင်မဖြေရှင်းနိုင်ပါက ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံထိုက်သည့် အမှုတစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်ခြင်းမရှိက စွဲချက်မတင်မီ လွှတ်ရမည်။

ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၂၅၃

အမှုအားပလပ်ရန် ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၂၅၃ အရ ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာတွင်

- စွဲချက်တွင်ပါဝင်သောအချက်များအားလုံးသက်သေမပြနိုင်ခြင်း။
- သက်သေထွက်ဆိုသူများမှာ မယုံကြည်နိုင်၊ ဆန့်ကျင်ထွက်ဆိုခြင်း(သို့မဟုတ်) ဘက်လိုက်ခြင်း။
- သက်သေခံချက်မှာ တရားဥပဒေနှင့်အညီမဟုတ်ဘဲဆန့်ကျင်နေခြင်း။
- သက်သေပြရန်တာဝန်ပျက်ကွက်ခြင်း။

(က) နိုင်ငံတော်အားဆန့်ကျင်သည့်ပြစ်မှုများ အခန်း(၆)၊ ပုဒ်မ ၁၂၁ နှင့် ၁၂၄

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်၊ ၂၀၂၁တွင် ပြင်ဆင်ချက် ၅/၂၀၂၁ သည် ရာဇသတ်ကြီးအခန်း (၆) ပုဒ်မ၁၂၁ နှင့် ၁၂၄ တို့ဖြင့်နိုင်ငံတော်အား သစ္စာဖောက်ပုန်ကန်ခြင်း၊ အကြည်ညိုပျက်စေခြင်း၊ ထိခိုက် နစ်နာစေခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲလိုက်သည်။ ပြင်ဆင်ချက်မှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၂၁ အားအစားထိုးလိုက်သည်မှာ-

“ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်စုကိုဖြစ်စေ စစ်မက်ပြိုင်ဆိုင်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်စုကိုဖြစ်စေ စစ်မက် ပြိုင်ဆိုင်ရန်အခြားနိုင်ငံတစ်ခုခုကိုသော်၎င်း၊ လူတစ်ဦးဦးကို၎င်း ပြည်ထောင်စုအတွင်းဖြစ်စေ၊ ပြင်ပတွင် ဖြစ်စေ ကူညီလျှင် သို့တည်းမဟုတ် လှုံ့ဆော်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပူးပေါင်းကြံစည်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့်ခန့်အပ်သောပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ကိုသော်၎င်း၊ ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင် ကိုလည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်မညီညွတ်သော နည်းလမ်းများ သို့တည်းမဟုတ် တခြားသော နည်းလမ်း များဖြင့် လက်နက်အင်အား သို့တည်းမဟုတ် အခြားသောင်းကျန်းသောနည်းများဖြင့် ဖြိုဖျက်ရန် အားထုတ်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့အားထုတ်သည့် အမှုကို ပြုရန်ဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်စေ ပတ်သက်ရန်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုအတွင်းဖြစ်စေ၊ အပြင်ဖြစ်စေ လူတစ်ဦးဦးကိုလှုံ့ဆော်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပူးပေါင်းကြံစည်လျှင် ထိုသူသည် နိုင်ငံတော် သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှု ကြီးကို ကျူးလွန်သည်။”

ပုဒ်မ ၁၂၄-က အားအစားထိုးလိုက်သည်မှာ-

မည်သူမဆို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ စာဖြင့်ဖြစ်စေ အမှတ်အသားဖြင့်ဖြစ်စေ တခြားထင်ရှားသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စု သို့တည်းမဟုတ် အဖွဲ့ဝင်များအား သို့တည်းမဟုတ် ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့များ နှင့် ၎င်းတပ်ဖွဲ့များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအား ဥပဒေအရ တည်ထောင် ထားသော အစိုးရကို မုန်းအောင်၊ မလေးစားအောင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ဖြစ်အောင် အားထုတ်

ကြိုးပမ်းလျှင် ငွေဒဏ်နှင့်အတူ ထောင်ဒဏ်တသက်တကျွန်း ဖြစ်စေ ငွေဒဏ်နှင့်အတူ ထောင်ဒဏ် ခုနှစ်နှစ် ထိကျခံနိုင်သော ပြစ်ဒဏ် ဖြစ်စေ ငွေဒဏ်သက်သက်ဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်သည်။

ပုဒ်မ ၁၂၄ - ဂ အားပြင်ဆင်ချက်တွင် ဖြည့်စွက်လိုက်သည်။

မည်သူမဆို ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့နှင့်နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်နေသော ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ အောင်မြင်မှုများကို တားဆီး၊ ဖျက်ဆီးခဲ့သော် ထောင်ဒဏ် နှစ် ၂၀ နှင့်တကွ ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် နှင့် တကွငွေဒဏ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ်သက်သက်ဖြစ်စေ အမိန့်ကျခံရမည်။

ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ အားထပ်မံဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

မည်သူမဆို ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ နှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား နှောင့်ယှက်တားဆီးခြင်းသည် ၎င်းတို့ အစိုးရအတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေခြင်းကို တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း နှောင့်ယှက် တားဆီး ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသူကို ငွေဒဏ် နှင့်တကွ ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ်သက်သက်ဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်သည်။

က- ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ စွဲချက်သည် ပြစ်မှုမြောက်ရန်လိုအပ်သည့်အချက်အားလုံးကို စွပ်စွဲဖော်ပြပါသလား။
- စွဲချက်အားလျှော့ချနိုင်ပါသလား ဥပမာ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ မှ ၁၂၄-ဃ သို့လျှော့ချခြင်း။
- ပုဒ်မ ၁၂၁ အရ လုပ်ဆောင်ချက်သည် “စစ်မက်ပြိုင်ဆိုင်မှု” လို့ခေါ်နိုင်သလား။
- ပုဒ်မများအားလုံးအရ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် လုံလောက်သည့်ကြံရွယ်ချက် ဆိုတာကို သက်သေပြနိုင်မှု ရှိသလား၊ ထိုသို့သက်သေပြနိုင်ရန် လုံလောက်သော သက်သေ ရှိပါသလား။
- အစိုးရမှစွဲချက်တင်ရန် လိုအပ်သော အချက်တိုင်းကို သက်သေပြနိုင်ပြီးဖြစ်ရဲ့လား။
- ပုဒ်မ ၁၂၄ အားချိုးဖောက် ခြင်းသည်လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်တွင်ပါဝင်သည့် လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူထုပတ်ဝန်းကျင်တည်ငြိမ်ရေး၊ အစီအစဉ်တကျဖြစ်ရေးတို့နှင့် ပါတ်သက်သည့် ထင်မြင်ချက်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထိမ်းချုပ်ခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မ ၃၅၄-က အားချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပါသလား။

**(ခ) လူစုလူဝေးခြင်း သို့မဟုတ် ကြိုတင်အသိမပေးဘဲ လူတန်းလှည့်လည်သွားလာခြင်း
သို့မဟုတ် အခန်း ၅ ပါစည်းကမ်းချက်များအား ချိုးဖောက်ခြင်း**

(ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစီတန်းလှည့်လည်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ) (ဥပဒေအမှတ် ၃၈၊ ၂၀၀၆၊ အခန်း ၂၊ ၅၊ ၆၊ ၇ ပုဒ်မ ၁၉-၂၁)။ (ပုဒ်မ ၁၉ အားချိုးဖောက်ခြင်းသည်အာမခံရနိုင်သည်။)။ သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်အဖွဲ့များ၏ အမိန့်များအရ-

ခ-ဗျူဟာမြောက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

အကယ်၍ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းရှိပါက

- လူပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများသည် ဥပဒေ၏ အခန်း ၅ ပါစည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာခဲ့ပါသလား၊ လိုက်နာခဲ့လျှင် ဥပဒေအားမချိုးဖောက်ခဲ့ပါ။ မလိုက်နာခဲ့ပါက ရဲအရာရှိများအနေဖြင့် ဥပဒေ၏ အခန်း ၆ အရ လုပ်ရမည့်အဆင့်များ အတိုင်းလိုက်နာခဲ့ပါသလား။ ထိုအဆင့်များတွင် လူထုကို မဖြိုခွဲမီ၊ မဖမ်းဆီးမီ၊ သတိပေးချက်များပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့သတိမပေးဘဲ ဖမ်းဆီးမှုများဆောင်ရွက်လျှင် တရားမဝင်ပါ။

အကယ်၍ စွဲချက်တွင် ကြိုတင်အသိပေးခြင်းမပြုလုပ်ခဲ့ဟုဆိုလျှင်

- အခန်း ၂ အရ အသိပေးရန် အနည်းဆုံး ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့သည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ထုတ်ပြနိုင်ရန် အရေးကြီးမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့အားထုတ်ခဲ့သည်ကို အသေးစိတ်စုံစမ်းသင့်သည်။ (ခုခံချေပရေးလက်စွဲ- စာမျက်နှာ ၁၀၅-၁၁၅)
- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား?
- အစိုးရဘက်ကစွဲချက်မှာပါဝင်ရမည့် အချက်များကို တစ်ခုချင်းသက်သေပြပြီးပြီ လား?

(ဂ) သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေ (၂၁/၂၀၁၃) အခန်း (၈) ပုဒ်မ ၂၅

ဤဥပဒေ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်မှလည်းကောင်း၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ အခန်း(၁၄) ပုဒ်မ ၂၆၉ နှင့် ၂၉၁ တို့အရလည်းကောင်း “ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ဘေး ဖြစ်ပွားခြင်းအား ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ထိထိရောက်ရောက် တားဆီး ဆောင်ရွက်ရန်အလို့ငှာ” ဟူ၍ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံးက အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၁/၂၀၂၁ ကိုထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အခန်း (၈) ပုဒ်မ ၂၅ (အာမခံပေးနိုင်) သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေအရ-
မည်သူမဆို အကယ်၍ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်ပွားစေလျှင် သို့မဟုတ် ထိုသူ၏
ပေါ်ဆူမှုကြောင့် သို့မဟုတ် တမင်တကာကြံရွယ်ချက် ရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ
ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မည်ကိုသိရှိလျက်နှင့် ကျရောက်စေလျှင်၊ အနည်းဆုံးထောင်ဒဏ် ၃
နှစ် နှင့်တကွ ငွေဒဏ်နှင့်အတူချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၃၀ (အာမခံပေးနိုင်) တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ-
အောက်ဖော်ပြပါ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ပျက်ကွက်မှုများကို ကျူးလွန်သူအား အနည်းဆုံး
ထောင်ဒဏ် ၁ နှစ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ် နှစ်ရပ်စလုံး ချမှတ်နိုင်သည်။
(က) ဤဥပဒေအရ ချမှတ်ထားသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးဆောင်ရွက်ရန် ဌာန၊
အဖွဲ့အစည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ ချမှတ်ထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ရန်
တမင်တကာ ပျက်ကွက်ခြင်း

**ဆက်စပ်သောပြစ်မှုများ- အခန်း (၁၄) ရာဇသတ်ကြီး (နှောင့်ယှက်မှု)၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာမှု၊ လုံခြုံမှု၊
သက်သာမှု၊ သိက္ခာစောင့်စည်းမှုနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားရှိမှုကို ထိခိုက်စေသောပြစ်မှုများ (ပုဒ်မ ၂၆၈-၂၆၉
တွင်ပြဌာန်းထားသည်မှာ)-**

ပုဒ်မ ၂၆၈ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် အများပြည်သူကို သော်လည်းကောင်း၊ အနီးအပါးတွင်
နေထိုင်သော သို့တည်းမဟုတ် အိမ်ယာပစ္စည်း လက်ရှိဖြစ်သောသူတို့ကိုသော်လည်းကောင်း
တူညီသည့်နစ်နာမှုကို ဖြစ်စေသော သို့တည်းမဟုတ် တူညီသည့်ဘေးကိုဖြစ်စေသော
သို့တည်းမဟုတ် တူညီသည့်စိတ်ငြိုငြင်မှုကို ဖြစ်စေသော ပြုလုပ်မှုကိုဖြစ်စေ၊ ထိုကဲ့သို့သော
ဥပဒေနှင့် မညီသည့် ပျက်ကွက်မှုကို ဖြစ်စေပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးကို
သုံးစွဲရန် အခါအခွင့် ကြုံသောသူအား မချွတ်မလွဲ နစ်နာစေရမည်ဖြစ်သော၊ သို့တည်းမဟုတ်
ဟန့်တားစေရမည်ဖြစ်သော သို့တည်းမဟုတ် ဘေးရောက်စေရမည်ဖြစ်သော သို့တည်းမဟုတ်
စိတ်ငြိုငြင်စေရမည်ဖြစ်သော ပြုလုပ်မှုကိုဖြစ်စေ၊ ထိုကဲ့သို့သော ဥပဒေနှင့်မညီသည့်
ပျက်ကွက်မှုကိုဖြစ်စေ ပြုလျှင်၊ ထိုသူသည် အများပြည်သူ နှောင့်ယှက်မှုကို ကျူးလွန်သည်
မည်၏။ အများပြည်သူကို နှောင့်ယှက်ခြင်းဖြင့် ထိုနှောင့်ယှက်ခြင်း သည်သက်သာမှုကို
သော်လည်းကောင်း၊ အကျိုးကျေးဇူးကိုသော်လည်းကောင်း ဖြစ်စေသည်ဟု အကြောင်းပြ
စေကာမူ၊ ပြည်သူ့နှောင့်ယှက်မှုသည် အပြစ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည်မဟုတ်။

ပုဒ်မ ၂၆၉ - မည်သူမဆို အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်စေတတ်သည့် ကူးစက်တတ်သောရောဂါ မျိုးပျံ့ပွားစေတန်ရာသော သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြန့်ပွားစေတန်ရာသည်ကို မိမိသိသော သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ယုံကြည်ရန်အကြောင်းရှိသော ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်မှုကိုသော်၎င်း ပေါ့လျော့မှုကိုသော်၎င်း ပြုလျှင် ထိုသူကို ၆လထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

(ဂ) ဗျူဟာမြောက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား?
- ပါဝင်လျှင် အမှုသည်သည် ဤဥပဒေအရ စွဲချက်တင်ခံထားရပါက စွဲချက်အား ဤဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၀ ကို ပြောင်းနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းနိုင်ပါသလား၊ ဒါမှမဟုတ် နှောင့်ယှက်မှု ဥပဒေအရ ပြစ်ဒဏ်နည်းသည့်ဥပဒေသို့ပြောင်းပြီး စွဲချက်တင်နိုင်အောင် လုပ်နိုင်ပါသလား။
- မည်သည့်ဥပဒေဖြင့် ဆွဲချက်တင်ခံရသည်ဖြစ်စေ အကယ်၍အမှုသည်မှာ များမကြာမီက ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါမရှိကြောင်းစစ်ဆေးခံရပြီး မကြာသေးမီကမှ နာလန်ထူလာသူတစ်ဦး သို့မဟုတ် ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံထားသူဖြစ်ပါက ချေပနိုင်သည့်အချက်မှာ အမှုသည် ကိုယ်တိုင်ပင် ကူးစက် သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သူဖြစ်ကြောင်း ပြောနိုင်ပြီး သူကိုယ်တိုင် ရောဂါပျံ့နှံ့မှု သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်ကို အခြေအနေ ပိုဆိုးရွားစေနိုင်မည့်သူ မဟုတ်ကြောင်း ချေပနိုင်သည်။
- ကြံရွယ်ချက်ကိုတဖက်ကသက်သေလုံလုံလောက်လောက်ထူနိုင်ရဲ့လား။
- အစိုးရဘက်မှ ထိုစွဲချက်မှာပါဝင်ရမည့် အချက်တိုင်းကို သက်သေပြပြီးပြီလား။
- ထုတ်ပြန်ထားသည့် ညွှန်ကြားချက် အမိန့်တစ်စုံတစ်ရာကို ချိုးဖောက်မှုရှိနေပါသလား။

(ဃ) ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေအားချိုးဖောက်ခြင်း(အမှတ်၃၁/၂၀၁၃)အခန်း၁၈ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်ပုဒ်မ ၆၆

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆ ပုဒ်မခွဲ (က)၊ (ခ)၊ (ဂ) တွင်ဖော်ပြထားသည့် အချက်များကို ကျူးလွန်သူမည်သည့် မည်သူ့ကိုမဆို သုံးနှစ်ထက်မပိုသောထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်တစ်ခုခုကို အသုံးပြု၍ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး အား ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ အသရေဖျက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း (သို့)

ခြိမ်းခြောက်ခြင်း ကျူးလွန်လျှင် နှစ်နှစ်ထိထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်(၁၀)သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ (အာမခံရနိုင်)

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၄၉၉တွင် အသရေဖျက်မှုကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ-

မည်သူမဆိုနှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ဖတ်ရှုရန်ဖြစ်စေ ကြံရွယ်သည့်စကားဖြင့်ဖြစ်စေ အမှတ်အသားဖြင့် ဖြစ်စေ ထင်ရှားသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်ဖြစ်စေ လူတဦးတယောက်၏ အသရေကို နစ်နာစေရန် အကြံဖြင့်သော်လည်းကောင်း ထိုသူနှင့် စပ်လျဉ်းသော စွပ်စွဲခြင်းသည် ထိုသူ၏အသရေကို နစ်နာစေမည်ဟု သိလျက်နှင့်သော်လည်းကောင်း ထိုသို့ယုံကြည်ရန်အကြောင်းရှိလျက်နှင့် သော်လည်းကောင်း ထိုသူနှင့် စပ်လျဉ်းသော စွပ်စွဲချက်ကိုပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ကြေညာလျှင် ထိုသူသည် အောက်ပါကင်းလွတ်ချက်များမှတစ်ပါး အဆိုပါ လူ၏အသရေကို ဖျက်သည်မည်၏။

ပထမကင်းလွတ်ချက် ။ ။ တဦးတယောက်သောသူနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မှန်ကန်သော စွပ်စွဲချက်ကို အများပြည်သူ အကျိုးအတွက်ပြုလုပ်ရန် သို့တည်းမဟုတ် ကျေညာရန် သင့်သည်ဖြစ်လျှင် ထိုစွပ်စွဲချက်သည် အသရေဖျက်မှု ဖြစ်သည်မမည်။ အများပြည်သူ အကျိုးအတွက် ဟုတ် မဟုတ်ဆိုသော အချက်မှာ ကြောင်းချင်းရာ ပြဿနာဖြစ်သည်။

ဒုတိယကင်းလွတ်ချက်။ ။ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ်ဖြင့် အလုပ်ဝတ္တရားဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၏ အပြုအမူနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း ထိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၏ အကျင့်စာရိတ္တသည် ထိုသူ၏ အပြုအမူ၌ ထင်ပေါ်နေသည်အထိ ထိုသူ၏အကျင့်စာရိတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း တဦးတယောက်သောသူက သဘောရိုးဖြင့် မိမိ၏ထင်မြင်ချက် ကို ဖော်ပြခြင်းသည် အသရေဖျက်မှုဖြစ်သည်မမည်။

တတိယကင်းလွတ်ချက်။ ။အများပြည်သူ ပြဿနာဆိုင်ရာ တဦးတယောက်သောသူ၏ အပြုအမူနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း၊ ထိုသူ၏ အကျင့်စာရိတ္တသည် ထိုသူ၏ အပြုအမူ၌ ထင်ပေါ်နေသည်အထိ ထိုသူ၏ အကျင့်စာရိတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သော်လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက သဘောရိုးဖြင့် မိမိ၏ထင်မြင်ချက်ကို ဖော်ပြခြင်းသည် အသရေဖျက်မှုဖြစ်သည်မမည်။

စတုတ္ထကင်းလွတ်ချက်။ ။ တရားရုံးတစ်ခု၏ မှုခင်းဆောင်ရွက်ချက်များကိုဖြစ်စေ၊ မှုခင်းဆောင်ရွက်ပြီးပြတ်ပုံကိုဖြစ်စေ အရေးပါသော အချက်အလက်များ၌ မှန်ကန်စွာ ကြေညာခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု ဖြစ်သည်မမည်။

ပဉ္စမ ကင်းလွတ်ချက်။ ။ တရားရုံးကစီရင်ဆုံးဖြတ်ပြီးသော တရားမမှု၏ သို့တည်းမဟုတ် ရာဇဝတ်မှု၏ အရည်အသွေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း ထိုအမှုတွင် အမှုသည်၏ သို့တည်းမဟုတ် သက်သေ၏ သို့တည်းမဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သောသူ၏ အပြုအမူနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်၎င်း ထိုသူ၏အကျင့်စာရိတ္တသည်ထိုသူ၏ အပြုအမူ၌ ထင်ပေါ်နေသည်အထိ ထိုသူ၏ အကျင့်စာရိတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက သဘောရိုးဖြင့် မိမိ၏ ထင်မြင်ချက်ကိုဖော်ပြခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု ဖြစ်သည်မမည်။

ဆဌမ ကင်းလွတ်ချက်။ ။ လူအများက ဝေဖန်ချက်ပြုရန် စာရေးဆရာတစ်ဦးက တင်ပြသော အထင်အရှား ဆောင်ရွက်မှု၏ အရည်အသွေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သော်လည်းကောင်း ထိုစာရေးဆရာ၏ အကျင့်စာရိတ္တသည် ထိုဆောင်ရွက်မှု၌ ထင်ပေါ်နေသည်အထိ ထိုစာရေးဆရာ၏ အကျင့်စာရိတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက မိမိ၏ ထင်မြင်ချက်ကို သဘောရိုးဖြင့် ဖော်ပြခြင်းသည် အသရေဖျက်မှုဖြစ်သည်မမည်။

နဝမကင်းလွတ်ချက်။ ။ အခြားသူတယောက်၏ အကျင့်စာရိတ္တကို ထိခိုက်အောင် စွပ်စွဲရာ၌ စွပ်စွဲသူက သဘောရိုးဖြင့် မိမိ၏ အကျိုးကိုသော်လည်းကောင်း သူတစ်ပါး၏အကျိုးကို သော်လည်းကောင်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် စွပ်စွဲခြင်းသည် သို့တည်းမဟုတ် အများပြည်သူအကျိုးအတွက် စွပ်စွဲခြင်းသည် အသရေဖျက်မှု ဖြစ်သည်မမည်။

ပုဒ်မ ၅၀၀။ ။ မည်သူမဆို အခြားသူတစ်ဦး၏အသရေကိုဖျက်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်အထိအလုပ်မဲ့ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၅၀၁။ ။ မည်သူမဆို အကြောင်းအရာတစ်ခုကိုပုံနှိပ်ရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ထုထွင်းရာတွင် ထိုအကြောင်းအရာသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူ၏ အသရေကိုဖျက်စေသည်ဟု သိလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပျက်စေသည်ဟုယုံကြည်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်အထိအလုပ်မဲ့ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ဃ - ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါဝင်သလား။
- တခြားသူတဦး၏ အသရေကိုထိပါးစေတဲ့ဆိုတဲ့အချက်အတွက် တင်လာတဲ့သက်သေက ဘာတွေလဲ လုံလောက်ရဲ့လား။
- ကင်းလွတ်ချက်တွေ (ဥပမာ မှန်ကန်သော စွပ်စွဲချက် သို့မဟုတ် သဘောရိုးဖြင့် မိမိ၏ထင်မြင်ချက်ကို ဖော်ပြခြင်း)ကရော အကျိုးဝင်နိုင်လား ထိုအချက်တွေကို အထောက်အကူပြုမဲ့ သက်သေတွေရော ရှိနေနိုင်လား။
အစိုးရဘက်မှ စွဲချက်မြောက်ဖို့ ပါဝင်ရမည့် တစ်ခုချင်းစီသော အချက်များကို သက်သေပြပြီးပြီလား။
- စွဲချက်ကို ဥပမာ အခန်း၁၂ ပုဒ်မ ၅၀၅ လိုထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် အစား နှစ်နှစ် ကို လျှော့ချနိုင်တဲ့ ပုဒ်မကို ပြောင်းလို့ရနိုင်လား။

(င) ရာဇသတ်ကြီးအခန်း၂၂၊ ရာဇဝတ်မကင်းသောချောက်လှန့်မှု ဖော်ကားမှုနှင့် စိတ်ငြိုငြင်စေမှု

ပုဒ်မ ၅၀၅ - မည်သူမဆိုဖော်ပြချက်ကိုဖြစ်စေ ကောလဟာလကိုဖြစ်စေ သတင်းကိုဖြစ်စေ ပြုရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ထုတ်ပြန်ကျေညာရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ဖြန့်ချိရာတွင်ဖြစ်စေ

(က တပ်မတော်တွင် အမှုထမ်းရွက်သော တပ်မတော်သားအား စစ်ပုန်ကန်ခြင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ မိမိ၏တာဝန်ဝတ္တရားကို မလေးစားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပျက်ကွက်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ပြုစေရန်အကြံရှိလျှင်၊ သို့မဟုတ်၊ ထိုသို့ ပြုစေတန်ရာသည့် အကြောင်းရှိလျှင် သို့တည်းမဟုတ်၊

(ခ) နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ဖြစ်စေ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ရေးကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်သည့် ပြစ်မှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက ကျူးလွန်လာအောင် အများပြည်သူကိုသော်လည်းကောင်း အများပြည်သူ၏ သီးခြားလူစုကိုသော်လည်းကောင်း ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း တစ်ခုခု ဖြစ်စေရန် အကြံရှိလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြုစေတန်ရာသည့် အကြောင်းရှိလျှင် (အာမခံမရနိုင် သို့သော ပုဒ်မ ၄၉၇ (၁) ၏ကင်းလွတ်ချက် ကို သုံးနိုင်သည်) ထိုသူကို နှစ်နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၅၀၅ (က) အား ဖေဖော်ဝါရီ ၁၄, ၂၀၂၁ တွင် ဥပဒေအမှတ် ၅/၂၀၂၁ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း အစားထိုး လိုက်သည်။

၅၀၅ (က) မည်သူမဆိုဖော်ပြချက်ကိုဖြစ်စေ ကောလဟာလကိုဖြစ်စေ သတင်းကိုဖြစ်စေ ပြုရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ထုတ်ပြန်ကြေညာရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ဖြန့်ချိရာတွင်ဖြစ်စေ ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား ကာကွယ်ရေးတပ်ကိုဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အစိုးရအတွက် တာဝန် ထမ်းဆောင်နေသော အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ အစိုးရအပေါ်ထားသော ရိုသေမှု အပြုအမူ အမြင်၊ သိက္ခာ၊ သမာဓိကို ပျက်ပြားစေခြင်း သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်စေခြင်း ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် စိတ်ဆန္ဒနှင့်တနည်းမဟုတ် တနည်း ၎င်းတို့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းကို နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် တားဆီးခြင်းပြုပါက နှစ်နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၅၀၅ - က အားလည်းအောက်ပါအတိုင်း ဖြည့်စွက်လိုက်သည်။

မည်သူမဆို

- (က) ပြည်သူလူထုနှင့် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားအုပ်စု တစ်စုကို ကြောက်ရွံ့စေခြင်း သို့မဟုတ် ထိုသို့ဖြစ်စေရန် ကြံရွယ်ခြင်း
- (ခ) မဟုတ်မှန်သော သတင်းအား မဟုတ်မှန်မှန်း သိလျက်နှင့် ပြန့်နှံ့စေခြင်း သို့မဟုတ် ပြန့်နှံ့စေရန် ကြံရွယ်ခြင်း
- (ဂ) အစိုးရဝန်ထမ်းများအား သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်း တစ်ဦးအား ဦးတည်၍ သွယ်ဝိုက် သောနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန် လှုံ့ဆော်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန် စေခြင်း သို့မဟုတ် ထိုသို့ဖြစ်စေရန် ကြံရွယ်လျှင် ထိုသူအား သုံးနှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ကင်းလွတ်ချက်။ ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူသည် ဖော်ပြချက်ကိုဖြစ်စေ ကောလဟာလကို ဖြစ်စေ သတင်းကိုဖြစ်စေ ပြုရာတွင် သို့တည်းမဟုတ် ထုတ်ပြန်ကြေညာရာတွင် သို့မဟုတ် ဖြန့်ချိရာတွင်ဖြစ်စေ ထိုဖော်ပြချက်ကိုသော်လည်းကောင်း ထိုကောလဟာလကိုသော်လည်းကောင်း ထိုသတင်းကို သော်လည်းကောင်း မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်း ရှိသည့်အပြင် အထက်ကဆိုခဲ့သော အကြံမရှိဘဲပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထုတ်ပြန် ကြေညာလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ဖြန့်ချိလျှင် ဤပုဒ်မအရ ပြစ်မှုမမြောက်။

c - ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား။
- ပြဌာန်းဥပဒေအရ ကြံရွယ်ချက်မြောက်ရန် သက်သေကဘာတွေလဲ သက်သေကော လုံလောက်ရဲ့လား။
- ကင်းလွတ်ချက်တွင်ပါဝင်သည့် သတင်းသည်မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်သည် ဆိုသည့် အချက်ကိုကော သုံးလို့ရနိုင်လား။
- ကင်းလွတ်ချက်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်မယ့် သက်သေတွေရော ရှိနေလား။
- အစိုးရဘက်မှ စွဲချက်မြောက်ဖို့ ပါဝင်ရမည့်တစ်ခုချင်းစီသော အချက်များကို သက်သေ ပြပြီးပြီလား။
- စွဲချက်က အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက စွဲဆိုတာဖြစ်သလား။ (ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၁၉၆)
- အများပြည်သူသိရှိစေသည့်၊ ကြောက်လန့်စေသည့်၊ မဟုတ်မမှန်လုပ်ကြံစကားများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကြံရွယ်ချက်ရှိပါသလား။

(စ) - နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ရေးကိုပျက်ပြားစေသောအမှုများ(ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောအစုအဝေး သို့မဟုတ် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှု)အခန်းစာ၊ ပုဒ်မ ၁၄၁-၁၅၃

ပုဒ်မ-၁၄၁။ ။ငါးဦးသို့တည်းမဟုတ် ငါးဦးထက်ပိုသောသူများသည် အောက်ပါတို့သော ရည်ရွယ်ချက် တခုခုနှင့်စုဝေးကြလျှင်၊ ထိုအစုအဝေးကို “ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေး” ဟုခေါ်သည်။

ပဌမ။ ။ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ထိုက်သော အနိုင်အထက်ပြုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ထိုကဲ့သို့သော အနိုင် အထက် ပြုဟန်ပြုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ တည်ထောင် ခန့်အပ်သော ဥပဒေပြုအဖွဲ့ ကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏သို့တည်းမဟုတ် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်၏ အစိုးရကို ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေအရ မိမိ၏အာဏာကို ဆောင်ရွက်နေသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကိုဖြစ်စေ ချောက်လှန်ရန် ရည်ရွယ်ချက်၊ သို့တည်းမဟုတ်၊

ဒုတိယ။ ။ဥပဒေအရ သော်၎င်း၊ဥပဒေနှင့်အညီ ထုတ်ဆင့်သည့် အမိန့်ဆင့်ဆိုချက်စသော ဆောင်ရွက်မှုကိုသော်၎င်း ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ခုခံရန် ရည်ရွယ်ချက် သို့တည်းမဟုတ်၊

တတိယ။ ။အကျိုးဖျက်ဆီးမှုကိုသော်၎င်း၊ ရာဇဝတ် ပြစ်ဒဏ်ထိုက်သော ကျော်နင်းမှု ကိုသော်၎င်း၊အခြားပြစ်မှုများကိုသော်၎င်း၊ ကျူးလွန်ရန် ရည်ရွယ်ချက် သို့တည်းမဟုတ်

စတုတ္ထ။ ။တဦးတယောက်သောသူကို ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ထိုက်သော အနိုင်အထက်ပြုခြင်း ဖြင့်သော်၎င်း၊ထိုကဲ့သို့သောအနိုင်အထက် ပြုဟန်ပြုခြင်းဖြင့်သော်၎င်း၊ ပစ္စည်းကိုရယူရန် သို့တည်းမဟုတ် တဦးတယောက်၏ လက်ရှိဖြစ်သော သို့တည်းမဟုတ် ခံစားဆဲဖြစ်သော ဖြတ်သန်းသွားလာမှု အခွင့်အရေးကို ဖြစ်စေ၊ ရေသုံးစွဲမှု အခွင့်အရေးကို ဖြစ်စေ အကောင်အထည် မရှိသော အခြားအခွင့်အရေးကိုဖြစ်စေ လက်လွှတ်စေရန် သို့တည်းမဟုတ် ခံစားခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးကိုဖြစ်စေ ခံစားခွင့်ရှိသည်ဟုထင်မှတ်သောအခွင့်အရေးကိုဖြစ်စေ သုံးစွဲရန် ရည်ရွယ်ချက် သို့တည်းမဟုတ်၊

၁၄၂။ ။မည်သူမဆို ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးဖြစ်မြောက်စေသည့် ကြောင်းခြင်းရာ များကို သိပါလျက်နှင့် ထိုအစုအဝေးတွင် တမင်ပါဝင်လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် ဆက်လက်ပါဝင်နေလျှင် ထိုသူသည် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးတွင် ပါဝင်သူမည်၏။

၁၄၃။ ။ မည်သူမဆို ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးတခုတွင် ပါဝင်သူဖြစ်လျှင် ထိုသူကို ခြောက်လထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၁၄၅။ ။ မည်သူမဆို ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးကို လူစုခွဲရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းသည့် နည်းလမ်း အတိုင်း အမိန့်ပေးပြီးကြောင်း သိပါလျက် ထိုအစုအဝေးတွင် ပါဝင်သူဖြစ်လျှင်၊သို့တည်းမဟုတ် ဆက်လက်ပါဝင်နေသူဖြစ်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၁၄၆။ ။ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးကသော်၎င်း၊ထိုအစုအဝေးတွင် ပါဝင်သူတဦးဦး ကသော်၎င်း၊ တူသောရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌၊ အနိုင်အထက်ပြုလုပ်လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် သောင်းကျန်းလျှင်၊ထိုအစုအဝေးတွင် ပါဝင်သူတိုင်းသည် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကို ကျူးလွန်သည်။

၁၄၇။ ။မည်သူမဆို ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှု ကျူးလွန်လျှင်၊ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၁၅၁။ ။ငါးဦး၊သို့တည်းမဟုတ် ငါးဦးထက်ပိုသောသူများ၏အစုအဝေးတခုကို လူစုခွဲရန် ဥပဒေနှင့်အညီ အမိန့်ထုတ်ဆင့်ပြီးနောက် ထိုအစုအဝေးက ငြိမ်ဝပ်ရေးကို နှောင့်ယှက်တန်ရာသည်ကို သိလျက်နှင့် မည်သူမဆို ထိုအစုအဝေးတွင် ပါဝင်လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် ဆက်လက်ပါဝင်နေလျှင် ထိုသူကို ခြောက်လထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၁၅၂။ ။ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ်ဖြင့် တာဝန်ဝတ္တရား ဆောင်ရွက်နေစဉ် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးကို လူစုခွဲရန် ကြိုးပမ်းနေသော သို့တည်းမဟုတ် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကိုဖြစ်စေ၊ သတ်ပုတ်

နှောင့်ယှက်မှုကိုဖြစ်စေ နှိမ်နင်းရန်ကြိုးပမ်းနေသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကို မည်သူမဆို လက်ရောက် မှုပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် လက်ရောက်မှုပြုရန်ခြိမ်းခြောက်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ဟန့်တားလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် ဟန့်တားရန်အားထုတ်လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကို ရာဇဝတ် မကင်းသော အနိုင်အထက်မှုပြုလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြုရန်အားထုတ်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြုရန်အထိုသို့ပြုရန် ခြိမ်းခြောက်လျှင် ထိုသူကို သုံးနှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၁၅၃။ ။ ရန်စခြင်းနှင့် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကို ကျူးလွန်ရန် ကြံရွယ်၍သော်၎င်း၊ ထိုသို့ရန်စခြင်းဖြင့် ထိုအပြစ်ကို ကျူးလွန်တန်ရာသည်ကို သိလျက်နှင့်သော်၎င်း မည်သူမဆို ဘေးသင့်စေလိုသော သဘောဖြင့်ဖြစ်စေ ရမ်းကားလိုသောသဘောဖြင့်ဖြစ်စေ ဥပဒေနှင့်မညီသော အရာတစ်ခုကို ပြုခြင်း အားဖြင့် တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူကို ရန်စလျှင်၊ ထိုသို့ရန်စခြင်းကြောင့် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့သော် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

စ- ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား

- စွဲချက်အားထောင်ဒဏ်သက်သာစေရန် (ဥပမာ စွဲချက်ကိုပုဒ်မ ၁၄၅မှ ၁၄၇ကို ပြောင်းလဲ နိုင်လျှင်) သို့မဟုတ် တခြားပြဋ္ဌာန်းဥပဒေတခုသို့ ပြောင်းလဲနိုင်ရန် (ဥပမာ ရာဇဝတ် မကင်းသော ပိုင်နယ်ကျူးလွန်မှု) သို့ပြောင်းနိုင် ပါသလား
- အစုအဝေးပြုလုပ်ရခြင်းအကြောင်းအရင်း (သို့မဟုတ်) ပြုလုပ်ရခြင်းရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို သက်သေထူထားတာခိုင်လုံရဲ့လား၊ လုံလောက်ရဲ့လား။
- ပုဒ်မ ၁၄၅ အရ အစုအဝေး လူစုကွဲရန် အမိန့်ပေးတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီးရဲအနေနဲ့ အသိပညာ ဗဟုသုတ မည်မျှရှိမရှိ၊ သက်သေရှိမရှိ လူစုခွဲစဉ်က အမိန့်ပေးလုပ်ဆောင်မှုမှာ ဥပဒေနဲ့ ညီမညီ စွဲချက်ကို ထောင်ဒဏ် ၆လ ထိဘဲချနိုင်တဲ့ ပုဒ်မ ၁၈၈ ထိပြောင်းလဲနိုင်လား။
- အစိုးရဘက်မှ စွဲချက်မြောက်ဖို့ ပါဝင်ရမည့်တစ်ခုချင်းစီသော အချက်များကို သက်သေ ပြပြီးပြီလား။
- လူစုလူဝေးမှာ ၅ ဦးထက်ပိုသည့် အစုအဝေးဖြစ်ပါသလား။
- တူညီသည့် ရည်ရွယ်ချက် ရှိပါသလား။
- ရဲအက် ပုဒ်မ ၃၀ ကိုကြည့်ပါ။

**(ဆ) ရာဇသတ်ကြီး အခန်း၁၀ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ၏ဥပဒေရအာဏာကို
မထိလေးစားပြုခြင်း(ဟန့်တားခြင်း)**

ပုဒ်မ ၁၈၆, ၁၈၈, ၂၂၄, ၂၂၅

ပုဒ်မ ၁၈၆။ - မည်သူမဆို ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးပြည်သူ့ဆိုင်ရာ အလုပ်ဝတ္တရား ဆောင်ရွက်နေသည်ကို မိမိအလိုအလျောက်ဟန့်တားလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်သုံးလထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ ငါးရာထိငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၁၈၈။ ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကိုပြုခြင်းများ ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟုသော်၎င်း မိမိလက်ရှိ ပစ္စည်းနှင့် သို့တည်းမဟုတ် မိမိစီမံခန့်ခွဲရသော ပစ္စည်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမိန့်အတိုင်း တစ်ခုပြုလုပ်ထားရမည် ဟုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေနှင့်အညီ ထုတ်ပြန်ကြေညာရန် အာဏာရရှိသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းက ထုတ်ပြန်ကြေညာသော အမိန့်ကို သိလျက်နှင့် မည်သူမဆို ထိုအမိန့်ကို ဖီဆန်လျှင် ထိုသူအား အကယ်၍ ထိုသို့ဖီဆန်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်အညီ စေခိုင်းခြင်းခံရသောသူကို (က)ဟန့်တားခြင်းသော်၎င်း စိတ်ငြိုငြင်စေခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ နှစ်နာစေခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်စေသော် သို့တည်းမဟုတ် ဖြစ်စေတတ်သော် (သို့) ဟန့်တားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ စိတ်ငြိုငြင်စေခြင်းသော်လည်းကောင်း နှစ်နာစေခြင်း သော်လည်းကောင်း ဖြစ်စေမည့်အန္တရာယ်ကိုဖြစ်စေသော် သို့တည်းမဟုတ် ဖြစ်စေတတ်သော် တစ်လထိ အလုပ်မဲ့ထောင်ဒဏ် ဖြစ်စေ နှစ်ရာထိငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ အကယ်၍ ထိုသို့ဖီဆန်ခြင်းသည် လူ့အသက်ကိုသော်၎င်း ကျန်းမာရေးကိုသော်၎င်း လုံခြုံရေးကို သော် ဘေးဖြစ်စေသော် သို့တည်းမဟုတ် ဘေးဖြစ်စေတတ်သော် သို့တည်းမဟုတ် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကိုသော်၎င်း သတ်ပတ်နှောက်ယှက်မှုကိုသော်၎င်း ဖြစ်စေသော် သို့တည်းမဟုတ် ဖြစ်စေတတ်သော် ခြောက်လထိ ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ တစ်ထောင်ထိ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းက ထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်တစ်ခုခုကို ဖီဆန်ရုံမျှဖြင့် အပြစ်မရှိကြောင်းကို (ဒေါ်စံ နှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၊ ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ မတစ (ရုံးချုပ်)၊ စာ-၁) တွင် ဆုံးဖြတ်ထားသည်မှာ- ထိုဖီဆန်မှုအတွက်-

- (၁) ဥပဒေနှင့်အညီ စေခိုင်းခြင်းခံရသောသူကို ဟန့်တားခြင်းသော်လည်း၊ စိတ်ငြိုငြင်စေခြင်း သော်လည်းကောင်း၊ နှစ်နာ စေခြင်းသော်လည်းကောင်း၊
- (၂) လူ့အသက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံရေးကိုသော်လည်းကောင်း ဘေးဖြစ်စေခြင်း၊

(၃) ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှု၊ သတ်ပုတ်နှောင့်ယှက်မှုကိုသော်လည်းကောင်း ဖြစ်စေသည်ဟု ပြဆိုရမည်။

ပုဒ်မ ၂၂၄။ မည်သူမဆို မိမိအားစွဲဆိုသော ပြစ်မှုအတွက်ဖြစ်စေ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်သော ပြစ်မှုအတွက် ဖြစ်စေ ဥပဒေနှင့်အညီ ဖမ်းဆီး သည်ကို တမင်ခုခံလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်၍ဟန့်တားလျှင်သို့တည်းမဟုတ် ထိုပြစ်မှုအတွက် ဥပဒေနှင့် အညီ ချုပ်ထားရာမှ ထွက်ပြေးလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထွက်ပြေးရန် အားထုတ်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ပုဒ်မ ၂၂၅။ မည်သူမဆို ပြစ်မှုတခုခုအတွက် အခြား သူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား ဥပဒေနှင့်အညီ ဖမ်းဆီးသည်ကို တမင်ခုခံလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်၍ဟန့်တားလျှင် သို့တည်းမဟုတ် ပြစ်မှုတခုခုအတွက် ဥပဒေနှင့်အညီ အခြားသူတစ်ဦးတစ်ယောက်အားချုပ်ထားရာမှ ကယ်လွတ်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ကယ်လွတ်ရန် အားထုတ်လျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထိ ထောင်ဒဏ် တမျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

ဆ- ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား
- စွဲချက်ကို ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့သည် (ဥပမာ ပုဒ်မ ၂၂၄ မှ ၁၈၆)သို့ လျော့ချနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းလို့ရနိုင်သလား
- ဟန့်တားဖို့အတွက် ကြံရွယ်ချက်ဆိုတာကိုကော သက်သေပြနိုင်ရဲ့လား အာဏာကိုတဖက်က အလွန်အကျွံသုံးစွဲတာကို ခုခံကာကွယ်ဖို့ဆို တာလည်း မဖြစ်နိုင်ဘူးလား
- အစိုးရဘက်မှ စွဲချက်မြောက်ဖို့ ပါဝင်ရမည့်တစ်ခုချင်းစီသော အချက်များကို သက်သေ ပြပြီးပြီလား

(ဇ) ပစ္စည်းကိုထိခိုက်သည့်ပြစ်မှုများ ရာဇဝတ်မကင်းသော ကျော်နင်းမှု အခန်း (၁၇) ပုဒ်မ ၄၄၁ ၄၄၇

ပုဒ်မ ၄၄၁ - မည်သူမဆိုပြစ်မှု ကျူးလွန်ရန် သို့တည်းမဟုတ် ပစ္စည်းလက်ရှိဖြစ်သူတဦးတယောက်ကို ချောက်လှန်ရန် သို့တည်းမဟုတ် စော်ကားရန် သို့တည်းမဟုတ် စိတ်ငြိုငြင်စေရန် အကြံဖြင့် သူတပါး၏ လက်ရှိပစ္စည်း အတွင်းသို့ဖြစ်စေ အပေါ်သို့ဖြစ်စေ ဝင်ရောက်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် ထိုပစ္စည်းအတွင်းသို့ ဖြစ်စေ အပေါ်သို့ ဖြစ်စေ တရားသဖြင့် ဝင်ရောက်ပြီးသည့်နောက် ပစ္စည်းလက်ရှိ ဖြစ်သူကို ခြောက်လှန်ရန် သို့တည်းမဟုတ် စော်ကားရန် သို့တည်းမဟုတ် စိတ်ငြိုငြင်စေရန် သို့တည်းမဟုတ် ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ရန် အကြံဖြင့် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ကာ ထိုပစ္စည်း၌ ဆက်လက်၍ နေလျှင် ထိုသူသည် ရာဇဝတ်မကင်းသော ကျော်နင်းမှုကို ကျူးလွန်သည် မည်၏။

ပုဒ်မ ၄၄၇ - မည်သူမဆို အိမ်ကျော်နင်းမှုကို ကျူးလွန်လျှင် ထိုသူကို သုံးလအထိ ထောင်ဒဏ်တမျိုးမျိုး ဖြစ်စေ ငါးရာအထိ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေချမှတ်ရမည်။

ဇ- ဗျူဟာမြောက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်

- စွဲချက်တွင်ပြစ်မှုမြောက်ရန် လိုအပ်သည့် ပါဝင်ရမည့်အချက်များအကုန်ပါသလား။
- ကြံရွယ်ချက်အတွက် သက်သေကဘာလဲ လုံလောက်ရဲ့လား။
- အစိုးရဘက်မှ စွဲချက်မြောက်ဖို့ ပါဝင်ရမည့်တစ်ခုချင်းစီသော အချက်များကို သက်သေ ပြပြီးပြီလား။
- စွပ်စွဲခံရသူက ကျော်နင်းမှုရန် ကြံရွယ်ရွယ်ချက်ရှိခဲ့သလား။
- ပြစ်မှုကျူးလွန်မှုကို ဖြစ်စေရန်အကြံဖြင့် ကျော်နင်းမှုကို ကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သလား။

ဈ - အခြားဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ပြစ်မှုများ

အထက်ဖော်ပြပါ အခြေခံကျသည့် အချက်များ ချဉ်းကပ်ပုံများကို အောက်ဖော်ပြပါပုဒ်မများနှင့် စွဲချက်တင်ခံရသော အမှုသည်များကိုကိုယ်စားပြုရာတွင်သုံးနိုင်သည်။

စွဲချက်	ပြစ်မှု	ပြစ်ဒဏ်	အမျိုးအစား
ရဲအက် ပုဒ်မ ၄၇ -၄၉	ဆန္ဒပြခြင်း၊မိန့်ခွန်းပြောခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သည့်နည်းလမ်းများ	၅၀ကျပ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် ၈ရက်	အာမခံရနိုင် ရဲအရေးပိုင်

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၄၄	ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောလူစုလူ ဝေး တွင်သေစေလောက်သည့် လက်နက်ကိစ္စကိုင်ကာပါဝင်ခြင်း	၂နှစ်	အာမခံရနိုင် ရဲအရေးပိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၁၄	ပြစ်မှုကျူးလွန်ရာတွင် အားပေး ကူညီသူ ကိုယ်တိုင် ရှိနေခြင်း	အားပေးကူ ညီ သည် ပြစ်မှု၏ ပြစ်ဒဏ် အပေါ် မူတည်သည်	အားပေးကူညီ သည့် ပြစ်မှု ပေါ်မူတည်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၂၄ (ဃ)	အစိုးရဝန်ထမ်းကို၊ သို့မဟုတ် တပ်မတော်မှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးခြင်း၊ နှောင့်နှေးစေခြင်း	ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ်၊ သို့မဟုတ် ငွေဒဏ်	ရဲအရေးပိုင် အာမခံမရနိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၄၄ ပုဒ်မ ၁၄၁-၁၄၃ တို့နှင့် တွဲဖက်၍ လေ့လာရန်	ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေးတွင် သေစေလောက်သော လက်နက် စွဲကိုင်ကာ ပါဝင်ခြင်း၊	ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်၊ သို့ ငွေဒဏ်၊ သို့ ဒဏ် ၂ ရပ်လုံး	ဝရမ်းမပါဘဲဖမ်းနိုင် အာမခံပေးနိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၄၆၊ နှင့် ၁၄၇ ပုဒ်မ ၁၄၈	ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် သေစေနိုင်သည့် လက်နက်ဖြင့် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုပြုခြင်း	ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်၊ သို့ ငွေဒဏ်၊ သို့ ဒဏ် ၂ရပ်လုံး	ဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းနိုင် အာမခံပေးနိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၅၁	၅ဦး သို့ ၅ဦးထက်ပိုသည့် လူစုလူဝေးကို လူစုခွဲရန် အမိန့်ထုတ်ပြီးနောက် ပျက်ကွက်ခြင်း၊ (သို့) သိလျက်နှင့် ဆက်လက်ပါဝင်နေခြင်း	ထောင်ဒဏ် ၆လ၊ သို့ ငွေဒဏ်၊ သို့ ဒဏ် ၂ရပ်လုံး	ဝရမ်းမပါဘဲဖမ်းနိုင် အာမခံရနိုင်

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၅၂	ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကို နှိမ်နင်းနေသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကို လက်ရောက်မှု ပြုခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း	ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ်၊ ငွေဒဏ်၊ သို့ ဒဏ် ၂ ရပ်လုံး	ဝရမ်းမပါဘဲဖမ်းနိုင် အာမခံရနိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၈၈	ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းက နည်းလမ်းတကျ ထုတ်ပြန် ထားသော အမိန့်ကို ဖီဆန်ခြင်း (ဥပမာ- ၁၄၄ အမိန့်နှင့် ကိုဗစ်ကာကွယ်ရေးညွှန်ကြားချက် များကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ခြင်း လူ့အသက်၊ လုံခြုံရေး၊ ကျန်းမာရေးကို ဘေးဖြစ်စေသော်၊ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှု၊ နှောင့်ယှက်မှု ကိုဖြစ်စေသော်	ထောင်ဒဏ် ၁ လ၊ ငွေဒဏ် ၂၀၀၀၀ ကျပ်၊ သို့မဟုတ် ဒဏ် ၂ရပ်လုံး ထောင်ဒဏ် ၆ လ၊ သို့ ငွေဒဏ် ၁သိန်း၊ သို့ ဒဏ် ၂ရပ်လုံး	ဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခြင်းမပြုနိုင် အာမခံရနိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၃၃၃	ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအား တာဝန် ဝတ္တရားဆောင်ရွက် ခြင်းမှ ဟန့်တားရန် မိမိအလိုအလျောက် အပြင်းအထန် နာကျင်စေမှု	၁၀ နှစ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ်	အာမခံမရ ရဲအရေးပိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၃၅၃	တာဝန် ဝတ္တရားဆောင်ရွက် ခြင်းမှ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအား ဟန့်တားရန် လက်ရောက်မှု ကျူးလွန်ခြင်း (သို့) ရာဇဝတ်မကင်းသော အနိုင်အထက် ပြုခြင်း	၂နှစ် (သို့) ငွေဒဏ် (သို့) နှစ်ရပ်စလုံး	အာမခံရနိုင် ရဲအရေးပိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၄၃၄	ပြည်သူ့အာဏာပိုင်အမိန့်နှင့် စိုက်ထူထားသော မြေမှတ်တိုင်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း(သို့) ရွှေ့ပြောင်းခြင်း	၁နှစ် (သို့) ငွေဒဏ် (သို့) နှစ်ရပ်စလုံး	အာမခံပေး ရဲအရေးပိုင်

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၄၃၅	တန်ဖိုးရှိသောပစ္စည်းကို ဆုံးရှုံး စေရန် မီးဖြင့်၎င်း ပေါက်ကွဲ စေတတ်သောအရာဖြင့်၎င်း ဖျက်ဆီးမှု	၇နှစ်	အာမခံမပေး ရဲအရေးပိုင်
ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၄၃၆	အိမ်အစရှိသည်တို့ကိုကြံရွယ် ဖျက်ဆီး၍ မီးဖြင့်၎င်း ပေါက်ကွဲ စေတတ်သောအရာဖြင့်၎င်း ဖျက်ဆီးမှု	၁၀နှစ်	အာမခံမပေး ရဲအရေးပိုင်
ရပ်/ကျေး အထွေထွေအုပ်ချုပ် ရေး ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၇	ပုဒ်မများ၏ဖော်ပြချက်များကို ချိုးဖောက်ခြင်း ၁၇- ဧည့်စာရင်းတိုင် ၁၈-ရပ်/ရွာထဲတွင် လော်စပီကာ သုံးရန် ခွင့်ပြုချက် ၁၉ - ရပ်ကွက်ထဲတွင် ပြစ်မှုများအားတိုင်တန်း အကြောင်းကြားခြင်း (၃/၂၀၂၁ အရပြင်ဆင်ထား)	၇ရက် (သို့) ဒဏ်ငွေ ၁သောင်း (သို့) နှစ်ရပ်လုံး	အာမခံမပေး ရဲအရေးမပိုင် (သက်ဆိုင်ရာဝန် ကြီး ဌာနပေါ် မူတည်)
ကူးစက်ပျံ့နှံ့တတ်သော ရောဂါများအားတားဆီး	၎င်းဥပဒေ၏ပုဒ်မ ၁၄ ^၂ အားချိုးဖောက်ခြင်း	၆လ (သို့) ဒဏ်ငွေ	အာမခံမပေး ရဲအရေးမပိုင်

^၂ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှတာဝန်ခန့်အပ်ထားသော အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် အရာရှိများသည် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များ နှင့်ပတ်သက်ပြီး တားမြစ်အမိန့် သို့မဟုတ် ကန့်သတ်အမိန့်ထုတ်နိုင်သည်။

(က) ကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါခံစားနေရသူတစ်ဦး၏ ဆေးရုံဆင်းခွင့် နှင့် အိမ်ပြန်ခွင့်

(ခ) ကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါခံစားနေရသူတစ်ဦး၏ အိမ် ရပ်ကွက် ရွာ မြို့နယ် သို့ ပြန်ပိုင်ခွင့် နှင့် သွားပိုင်ခွင့်

(ဂ) ကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါခံစားနေရသူတစ်ဦးသည် ပြင်ပမှ အိမ် ရပ်ကွက် ရွာ မြို့နယ် သို့ ဝင်ရောက်ပိုင်ခွင့်

(ဃ) ကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါခံစားနေရသူတစ်ဦး၏ မီးရထား ကား လေယာဉ်ပျံ တခြားယာဉ်တမျိုးမျိုးဖြင့် သွားလာပိုင်ခွင့်

(င) ရောဂါပျံ့ပွားချိန်သည် ပွဲတော်များကျင်းပချိန်ဖြစ်ပါက ထိုအများသူလာ သွားသည့် ပွဲတော်အား လည်ပတ်နိုင်ခွင့် နှင့် ထိုပွဲတော်အား ဆက်လက်ကျင်းပပိုင်ခွင့်

(စ) ကူးစက်ရောဂါကို ပျံ့ပွားစေသည်ဟု သံသယရှိရသော တိရိစ္ဆာန် နှင့် ထို တိရိစ္ဆာန်နှင့်ဆက်စပ်သည့် ထုတ်ကုန်များအား ယာဉ်များဖြင့် သယ်ယူနိုင်ခွင့်

ကာကွယ်သည့်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈		သောင်း (သို့) နှစ်ရပ်လုံး	ကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဌာန ထောက်ခံချက် လို
----------------------------	--	---------------------------------	---

၄။ အမှုသည်ဗဟိုပြုရှေ့နေလိုက်ပါဆောင်ရွက်ပေးခြင်း - အပြစ်ရှိကြောင်းဝန်ခံချက်များအား ကိုင်တွယ်နည်း

အချို့သော အမှုသည်များမှာ ဝန်ခံလိုကြသည်။ ရှေ့နေများအနေဖြင့် ရဲစုံထောက်စစ်ဆေးစဉ်ကာလ အတွင်း ရဲထံထွက်ဆိုချက်၊ ဖြောင့်ချက်နှင့်၊ အမှုစွဲတင်ပြီးနောက် တရားသူကြီးရှေ့မှောက်တွင် ပြုလုပ်သည့် ဖြောင့်ချက်တို့၏ သဘောသဘာဝကွာခြားပုံကို အမှုသည်အား သေချာစွာရှင်းပြသင့်သည်။ ရဲထောက်လှမ်း စဉ်ကာလအတွင်းပြုလုပ်သည့် ထွက်ဆိုချက်၊ ဝန်ခံချက်များသည် တရားလိုဘက်ကိုသာ ပိုမိုအားကောင်းစေမှာဖြစ်ပြီး အမှုသည်အတွက် မည်သည့်ကောင်းကျိုးမှဖြစ်စေမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း အချို့အမှုသည်များမှာ အမှုကို မြန်မြန်ပြီးလိုသဖြင့် တရားရုံးစွဲတင်သည့်အဆင့်တွင်ပင် ဝန်ခံလိုကြသည်။ သမ္မာန်မှုများတွင် အမှုသည်အနေဖြင့် အမှုကို ရုံးကိုတင်သည်နှင့် တရားလိုက သက်သေမတင်ပြရသေးမီအချိန်မှာပင် အပြစ်ဝန်ခံနိုင်သည်။ ဝရမ်းအမှုများတွင်မူ စွဲချက်တင်သည့် အဆင့်မှသာ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ခုခံချေပရေးလက်စွဲစာအုပ်၊ စာ-၂၀

အမှုသည်အား အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံချက်/ဖြောင့်ချက်ပေးရန် အကြံမပြုမီ ရှေ့နေများသည် အမှု၏ အကြောင်းခြင်းရာ၊ ဥပဒေအချက်အလက်များ စွဲချက်နှင့်ပတ်သက်သည့် ပြစ်ဒဏ်အတိုင်းအတာများကို လုံလုံလောက်လောက် နားလည်ရမည်။ ထိုအချက်အလက်များနှင့်တကွ ရှေ့နေသည် အမှုသည်အား အကြံပေးရာတွင် အောက်ပါတို့ကို စဉ်းစားရမည်။

- အမှုသည်အကျိုးစီးပွား (ဥပမာ- အလုပ်ပြန်လုပ်နိုင်ခွင့်၊ မိသားစု၊ အခြားအရာများ)
- လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ရရှိမှု (ပြစ်မှုကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၃၃၇, ၃၃၈, ခုခံရေးလက်စွဲ, စာမျက်နှာ ၄၉)
- ပြစ်မှုသည် အာမခံရနိုင်သလား အမှုသည်မှာ မဆိုင်းမတွ အာမခံရနိုင်ခြေရှိလား
- ချမှတ်နိုင်သည့်ပြစ်ဒဏ်
- တရားသူကြီးမှ သူ့အနေနဲ့ ချမှတ်နိုင်သည့်ပြစ်ဒဏ်ကိုရည်ညွှန်းပြောဆိုတာမျိုးရှိမရှိ (ဥပမာ - ငွေဒဏ်ဘဲ ပေးနိုင်သလား)
- ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရလျှင် ဖြစ်လာနိုင်မည့် အခြားအကျိုးဆက်များ-အယူခံပိုင်ခွင့် ရုပ်သိမ်းခံရတာမျိုး ရှိနိုင်လား-ပြစ်မှုကျင့်ထုံး ၁၅၂

- ပြစ်မှုကျူးလွန်တာနဲ့ကော ထောင်ဒဏ်ချမှတ်တာမှာပါ တခြားလျှော့ပေါ့ပေးနိုင်တဲ့ အချက်များ ရှိနိုင်လား

အမှုသည်အား အပြစ်ရှိကြောင်းဝန်ခံမှု ပြု၊ မပြုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နောက်ဆုံးတွင် အဆုံးအဖြတ်ပြုရမည့် သူမှာ အမှုသည်ကိုယ်တိုင်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့နေ၏အခန်းကဏ္ဍမှာ အမှုသည်များအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန် ဥပဒေရေးရာ၊ နှင့် အမှုဖြစ်အကြောင်းချင်းရာများ၊ ခုခံချေပရေးလမ်းကြောင်းများကို ချပြပေးရန်ဖြစ်သည်။

(ခုခံချေပရေးလက်စွဲ စာမျက်နှာ-၂၀-၂၂)

၅။ အာမခံလျှောက်ထားခြင်းနှင့် စွဲချက်များအား လျှော့ချခြင်း

ရှေ့နေများသည် လိုအပ်သည်ထက်မပိုသော ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အာမခံကို ရယူသင့်သည်။ [ခုခံချေပရေးလက်စွဲ၊ စာမျက်နှာ ၉၈-၁၀၄] ထို့ပြင် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ဆက်လက်ချုပ်နှောင်ခြင်းကို ကန့်ကွက် ရမည်။ [ခုခံချေပရေးလက်စွဲ၊ စာမျက်နှာ-၁၁၂]

ဥပဒေအရာရှိများအနေဖြင့် စွဲချက်ကိုလျှော့ချ ပယ်ဖျက်၊ ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိသည့် အတွက် ခုခံရေးရှေ့နေများသည် သင့်လျော်သည့် အခြေအနေတွင် ၎င်းတို့နှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် အားထုတ်သင့်ပြီး ရလဒ်ကောင်းများရရှိနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ [ခုခံချေပရေးလက်စွဲ၊ စာမျက်နှာ ၆၈] ဥပမာအားဖြင့် ကိုဗစ်-၁၉ နှင့်ဆက်စပ်သောစွဲချက်ပုဒ်မဖြစ်သည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြင့် စွဲဆိုခံရလျှင် ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ်ကျနိုင်သော်လည်း၊ ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၂၆၈ ကူးစက်တတ်သောရောဂါ ပျံ့ပွားစေခြင်းနှင့် စွဲတင်မည် ဆိုပါက ထောင်ဒဏ် ၆လ သာ ပြစ်ဒဏ်ကျနိုင်မည် ဖြစ်သောကြောင့် အမှုသည်အတွက် ဥပဒေအရ အားသာချက်၊ သက်သာမှု ရရှိစေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ရှေ့နေတစ်ဦးအနေဖြင့် အမှု၏အကြောင်းချင်းရာ အချက်အလက်များကို တင်ပြကာ အမှုသည်အတွက် အခြေအနေကို လျှော့ချပေးရန် ဥပဒေအရာရှိထံသို့ တင်ပြခြင်းအားဖြင့် စွဲချက်ပုဒ်မပြောင်းလဲပေးရန် အထောက်အကူပြုနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

Practice Tips for Representing Clients During State of Emergency Myanmar

17 February 2021

This primer is written in order to aid lawyers and other legal professionals to provide appropriate and meaningful legal aid while **operating within the law and according to ethical codes**. IBJ-Myanmar has been engaged with lawyers and other justice actors, such as the police, law officers and judges, over the past four years to expand the knowledge of the law amongst ordinary citizens, increase the capacity of lawyers to provide legal assistance to those seeking justice in the formal justice system, and encourage meaningful dialogue with justice actors to promote transparency, legality and accountability. **This primer is politically neutral and presents our best interpretation of the law and possible lawful legal defense strategies as of its date of publication.**

I. Introduction

The current situation reached an inflection point on February 1, 2021 when the armed forces, pursuant to Article 417 of the Constitution of Myanmar, assumed the powers of the presidency by, amongst other actions, declaring a state of emergency in Order No. 1/2021, pursuant to Article 417¹ of the Constitution Myanmar, on the basis that the current circumstances might “disintegrate the Union or disintegrate national solidarity or may cause the loss of sovereignty.” The order also transferred the “Legislative, Judicial and Executive Powers” to the Commander-in-Chief of the Defence Services. At this point in time, the judicial powers have not been transferred to “an appropriate body” or “suitable person” under Article 419 of the Constitution. The Order No. 1/2021, states that the Chief Justice of the Union and the member of Supreme Court Justices are (re)appointed to continue their responsibilities. The Order did not specifically

¹ If there arises or if there is sufficient reason for a state of emergency to arise that may disintegrate the Union or disintegrate national solidarity or that may cause the loss of sovereignty, due to acts or attempts to take over the sovereignty of the Union by insurgency, violence and wrongful forcible means, the President may, after co-ordinating with the National Defence and Security Council, promulgate an ordinance and declare a state of emergency. In the said ordinance, it shall be stated that the area where the state of emergency in operation is the entire Nation and the specified duration is one year from the day of promulgation.

invoke constitutional Article 420, to “restrict or suspend the fundamental rights of the citizen”. However, Article 381 of the Constitution states: except in the following situations and time, no citizen shall be denied redress by due process of law for grievances entitled under law and clause (c) specifies in time of emergency.

Absent specific decrees to the contrary, lawyers should argue that the general provisions of the Criminal Procedure Code and general constitutional protections to due process and fair trial remain. Specifically, the right of non-retroactivity remains. Article 373 of the Constitution. Thus prosecutions under new laws or directives can only be effective for acts committed after their effective dates.

Also, more recently, under Section 420 of the Constitution, the Commander-in Chief of Defence Services, issued Order No. 4 /2021 suspending certain fundamental rights those provided under the Law Protecting the Privacy and Security of the Citizens, Sections 5, 7 and 8. The rights suspended include:

Section 5. The Relevant Ministry and Responsible Authorities shall:

- a) ensure that there is no damage to the privacy and security of the citizen except where this occurs in accordance with existing law.
- b) when acting in accordance with existing law, not enter into a person’s residence or a room used as a residence, or a building, compound or building in a compound, for the purpose of search, seizure, or arrest, unless accompanied by minimum of two witnesses who should comprise Ward or Village Tract Administrators, Hundred- or Ten-Householder Head.

Section 7. No one shall be detained for more than 24 hours without permission from a court unless the detention is in accordance with existing law.

Section 8. In the absence of an order, permission or warrant issued in accordance with existing law, or permission from the Union President or a Union-level Government body:

- a) No one shall enter into a citizen’s private residence or a room used as a residence, or a building, compound or building in a compound, for the purpose of purpose of search, seizure, or arrest.
- b) No citizen shall be surveilled, spied upon, or investigated in a manner which could disturb their privacy and security or affect their dignity.
- c) No person shall have their communication with another person or communications equipment intercepted or disturbed with in any way.
- d) No one shall demand or obtain personal telephonic and electronic communications data from telecommunication operators.
- e) No one shall open, search, seize or destroy another person’s private correspondence, envelope, package, or parcel.
- f) No one shall unlawfully interfere with a citizen’s personal or family matters or act in any way to slander or harm their reputation.

- g) No one shall unlawfully seize the lawfully owned movable or immoveable property of a citizen, or intentionally destroy either directly or by indirect means.

Orders by administrative bodies in the regions (Curfew Orders) prohibited assembly of various kinds and gatherings of more than 4 people on public streets, roads, small lanes, parks, and public areas, and established a curfew from 8 p.m. to 4 a.m.

Uncertainty about the quickly imposed, and changing, restrictions created during the state of emergency has created confusion and led to the arrest of large numbers of people who may only be exercising what are generally recognized as protected democratic rights to assemble and protest. In these circumstances, it is especially important for the legal profession to follow their professional and ethical duties to make respectful, reasonable, factual, and law-based arguments to zealously advocate to protect the rights and interests of their clients. But these situations can also present risks to advocates, who may be threatened with discipline, disbarment, or arrest for contempt of court. Review and consider the section on Attorney: Discipline and Prosecution (53-56 in **Stevens, J. (2018), Myanmar Criminal Defense Practice Manual, Taunggyi, Myanmar, International Bridges to Justice (Defense Manual), {referred to as Defense Manual hereafter}**). Lawyers in different localities should consider, as a group, developing legal and advocacy strategies for appropriate, legal representation of colleagues who may be arrested.

In this primer we present a number of possible legal arguments that could be made if supported by particular factual circumstances. It will be up to each lawyer to determine what arguments and strategies best serve the interests of his or her client. As a general principle, lawyers should consider whether a failure to raise an objection, on statutory or evidentiary grounds, may be taken as a waiver of those arguments. **See, Criminal Procedure Code 537.**

II. Early Access to the Accused to Protect Their Rights and Safety

One of the most important roles of the lawyer is to be present at the side of the accused as soon as possible after an arrest. **See, Early Access to Attorney and Mechanisms of Asserting Representation (Defense Manual p 57/81).** Not only will this help the lawyer assert the rights of the accused, it also will reduce the chance of police malfeasance, torture and false confessions. **(See, Defense Manual “Evidence” pg. 109).** For instance, during the national strike arrests on 22 February 2021, the lawyers were able to negotiate and advocate for the release of detainees by producing a detailed list which provides identification such as their names, family names and birthdates and some sort of power of attorney from family.

III. Arrest - Charges Protesters May Face and Possible Defense Strategies

This section presents crimes protesters have been charged with or might be charged with and possible defense strategies in addressing them. Note that if a client is charged with a crime carrying a very short sentence (of only a matter of days, for example), early access and resolution of the case is critical. No client should be permitted to remain in jail past the expiration of the legally authorized sentence. If that happens, a petition for writ of habeas corpus should be filed

under Article 378 of the Constitution for wrongful detention. Writ of habeas corpus can also be applied at the High Courts under Section 491 of the Criminal Procedure Code, “Power to issue directions of the nature of a habeas corpus.” **See, Defense Manual Remedies: Revisions, Appeals and Writs, p 105/ 153.** According to the Notification issued by the Supreme Court of the Union on 15th February, “Under Section 296(b), Section 3 (b) of the Application of Writs Law 2014, and Section 16 (b) of the Union Judiciary Law, it stated that ‘the application to issue writs shall be suspended in the areas where the state of emergency is declared.’ Therefore, during the emergency period declared by the Order No. 1/2021 of the President Office issued on 1st February 2021, the Supreme Court will suspend the applications to issue writs.”

Please keep in mind the different procedures and opportunities for resolution that are available depending on whether a charge is a summons matter (**CrPC 4 (1) (v)**) or a warrant case (**CrPC 4(1)(w)**). The most significant factor may be whether a case is viewed as bailable or non-bailable. **See, CrPC Schedule II, Column 5.**

One goal of the legal aid lawyer should be to prevent the case being submitted to court. Unless the evidence provided by the police and prosecution is adequate to meet the standard of proof at each stage, the case should not proceed further. While judges have shown great deference to otherwise unsupported requests by police for additional detention periods, a defense lawyer being present at remand hearing is important. If the prosecution could not provide sufficient evidence to meet the standard of proof at each stage, defense lawyer should object the requested remand and apply to release his/her client on bail or personal bond. See Section 5 below.

All charges must state the elements or ingredients of the crime charged and requests to dismiss charges are appropriate when they do not do so. **Defense Manual, pp. 47-48.**

After framing of a charge, defense lawyers should argue that the judge “find that no case against the accused has been made out which, *if unrebutted*, would warrant his conviction” and the charge must be dismissed. **CrPC, Section 253**

Other grounds for dismissal under Section 253 include:

- Not all ingredients of charge proved
- Witnesses were incredible, contradictory, or biased
- Testimony was legally irrelevant
- Failed to meet burden of proof

A. Offenses Against the State, Chapter VI, Sections 121 and 124

On February 14, 2021, Amendment 5/2021 modified Sections 121 and 124 of Chapter VI of the Penal Code on High Treason, Sedition and Public Mischief. The amendments are as follows:

Section 121 is replaced as:

Whoever wages war against the Union of Myanmar or any constituent unit thereof, or assists any State or person or incites or conspires with any person within or without the Union to wage war against the Union or any constituent unit thereof, or attempts or prepare to alter unconstitutional means or any other means or otherwise prepares by force of arms or other violent means to overthrow the organs of the Union or of its constituent units established by the Constitution, or takes part or is concerned in or incites or conspires with any person within or without the Union to make or to take part or be concerned in any such attempt shall be guilty of the offence of High Treason.

Section 124 A is replaced as;

Whoever by words, either spoken or written, or by signs, or by visible, or otherwise, brings or attempts to bring into hatred or contempt, or excites or attempts to excite disaffection towards the Government established by law for the Union or for the constituent units or the Defence Services or Defence Services Personnel shall be punished with imprisonment for a term of twenty years, to which fine may be added, or with imprisonment which may extend to seven years to which fine may be added, or with fine.

Section 124 C is added in the amendment:

Whoever intends or causes to sabotage or to hinder the success of performance of the Defence Services and law enforcement organizations who are engage in preserving the stability of the State, shall be punished with imprisonment for a term of twenty years, to which fine may be added, or with imprisonment which may extend to ten years, to which fine may be added, or with fine.

Section 124D is added to the amendment:

Whoever causes or hinders the Defence Services personnel and Government employees towards the Government, disrupts or hinders in one way or the other, those who are carrying out their duties. Such a person shall be punished with imprisonment which may extend to seven years, to which fine may be added, or with fine.

A. Strategic Considerations

- Under any of the provisions, does the charge allege all of the elements or ingredients of the crime?
- Can the charge be reduced? For example, from a Section 124C charge to a 124D charge.
- Under Section 121, does the conduct amount to “waging war?”
- Under all sections, what is the evidence of specific intent in the statutory provisions and, if any, is it sufficient?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Does Section 124A violate Article 354a of the Constitution by too broadly prohibiting free expression, including opinions that do not threaten security, law and order, and public tranquility and order?

B. Holding an Assembly or Procession Without Notification or in Violation of Chap. V Conditions (The Law Relating to Peaceful Assembly and Peaceful Procession, Law No. 38 (2016), Chap. II, Chap. V, Chap. VI, Chap VII, sections 19-21 (Section 19 violation is bailable). According to the orders by administrative bodies in the regions,

B. Strategic Considerations

If notification was provided:

- Did the person or organization comply with the conditions in Chap. V of the law? If so, there is no violation. If not, did the police follow the proper action steps outlined in Chap VI of the law, which arguably requires a warning before dispersing the crowd or making arrests. If not, it can be argued that any arrests are illegal.

If the charge is that no notification was provided:

- The detailed facts surrounding any effort to notify under Chap. 2 will be critical and must be thoroughly investigated. **Defense Manual, pp. 73-79.**
- Does the charge allege all the required elements or ingredients?
- Has the government proven each and every ingredient of the charge?

C. Violation of the Natural Disaster Management Law (No. 21, 2013), Chap. VIII, Section 25.

Presumably under the authority of this law, but possibly also under Chapter XIV of the Penal Code, Sections 269 and 291, the Office of the Commander-in-Chief of Defence Services issued Notification No. 1/2021 indicating the “[p]revention of current outbreak of COVID-19 pandemic will be effectively carried out with momentum.”

Chapter VIII, Section 25 (non-bailable) the Natural Disaster Management Law provides that:

Whoever, if the natural disaster causes or is likely to be caused by any negligent act without or by willful action which is known that a disaster is likely to strike, shall be punished with imprisonment for a term not exceeding three years and may also be liable to fine.

Section 30 (bailable) adds that:

Whoever commits any of the following acts or omissions shall, on conviction, be punished with imprisonment for a term not exceeding one year or with fine or with both:

- a. willful failure to comply with any of the directives of the department, organization or person assigned by this Law to perform any of the natural disaster management.

Related Offense - Chapter XIV of the Penal Code (Nuisance), Offenses Affecting the Public Health, Safety, Convenience, Decency and Morals, sections 268-269 provide that:

Section 268. A person is guilty of a public nuisance who does any act or is guilty of an illegal omission which causes any common injury, danger or annoyance to the public or to the people in general who dwell or occupy property in the vicinity, or which must necessarily cause injury, obstruction, danger or annoyance to persons who have occasion to use any public right. A common nuisance is not excused on the ground that it causes some convenience or advantage.

Section 269. Whoever unlawfully or negligently does any act which is, and which he knows or has reason to believe to be, likely to spread the infection of any disease dangerous to life shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to six months, or with fine, or with both.

C. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- If so, and the client is charged under the Natural Disaster Law, can efforts be made to have the charge reduced to one under section 30 of the Natural Disaster Law or under the Nuisance law, which carry less severe penalties. **See, Section VI below.**
- For a charge under either law, if the client has very recently tested negative for COVID-19, has already recovered from it, or has been vaccinated against it, then it can be argued that he or she is not likely, or would not have reason to believe he or she is likely, to spread the disease or worsen the natural disaster.
- What is the evidence of intent and, if any, is it sufficient?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Is there a violation of the issued instructions?

D. Violation of the Telecommunications Law, (No. 31, 2013), Chapter XVIII Offences and Penalties, Section 66:

66. Whoever commits any of the following acts shall, on conviction, be punished with imprisonment for a term not exceeding two years, or fine not exceeding 1 million Kyats, or with both. (Under the amendment in 2017).

Section 66(d) . . . defaming any person by using any telecommunications network (bailable).

The definition of criminal defamation is found in Chapter XXI, Section 499:

Whoever, by words either spoken or intended to be read, or by signs or by visible representations, makes or publishes any imputation concerning any person, intending to harm, or knowing or having reason to believe that such imputation will harm, the reputation of such person, is said, except in the cases hereinafter excepted, to defame that person.

- First Exception: It is not defamation to impute anything which is true concerning any person, if it be for the public good that the imputation should be made or published. Whether or not it is for the public good is a question of fact.
- Second Exception: It is not defamation to express in good faith any opinion whatever respecting the conduct of a public servant in the discharge of his public functions, or respecting his character, so far as his character appears in that conduct and no further.

- Third Exception: It is not defamation to express in good faith any opinion whatever respecting the conduct of any person touching any public question, and respecting his character, so far as his character appears in that conduct and no further.
- Fourth Exception: It is not defamation to publish a substantially true report of the proceedings of a Court of Justice, or of the result of any such proceedings.
- Fifth Exception: It is not defamation to express in good faith any opinion whatever respecting the merits of any case, civil or criminal, which has been decided by a Court of Justice, or respecting the conduct of any person as party witness or agent in any such case, or respecting the character of such person, as far as his character appears in that conduct and no further.
- Sixth Exception: It is not defamation to express in good faith any opinion respecting the merits of any performance which its author has submitted to the judgment of the public or respecting the character of the author so far as his character appears in such performance and no further.
- Ninth Exception: It is not defamation to make an imputation on the character of another, provided that the imputation be made in good faith for the protection of the interest of the person making it, or of any other person, or for the public good.

Section 500: Whoever defames another shall be punished with simple imprisonment for a term which may extend to two years, or with fine, or with both.

Section 501: Whoever prints or engraves any matter, knowing or having good reason to believe that such matter is defamatory of any person, shall be punished with simple imprisonment for a term which may extend to two years, or with fine, or both.

D. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- What is the evidence of intent to harm another's reputation and, if any, is it sufficient?
- Do any of the exceptions apply (e.g., truth or good faith opinion)? What is the evidence to support the exception or exceptions?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Is it possible to have the charge reduced or changed to one carrying a lighter sentence, such as one under Chapter XII, Section 505, which has a maximum sentence of 2 years rather than three?

E. Chapter XXII of the Penal Code, Criminal Intimidation, Insult, and Annoyance, Section 505.

Section 505: Whoever makes, publishes, or circulates any statement, rumor or report

(a) with intent to -cause, or which is likely to cause, any officer, soldier, sailor or airman, in the Army, Navy or Air Force to mutiny or otherwise disregard or fail in his duty as such; or

(b) with intent to cause, or which is likely to cause, fear or alarm to the public or to any section of the public whereby any person may be induced to commit an offence against the State or against the public tranquility [non-bailable but use exception section 497 (1) of the CrPC] shall be punished with imprisonment which may extend to two years, or with fine, or with both.

This section was amended on February 14, 2020¹ by Law No. 5/2021 as follows:

Section 505 (a) is replaced as follows:

Whoever makes, publishes or circulates any statement, rumour or report, “with intent to cause, or which is likely to cause, a member of the Defence Services to violates or infringes upon the integrity, health, conduct and respect of the Government employees towards the Government or the Defence Services, disrupts or hinders in one way or the other, those who are carrying out their duties, shall be punished with imprisonment which may extend to two years, or with fine, or with both”.

Section 505A is added as follows:

Whoever

- (a) cause or intends to cause fear to a group of citizens or to the public in general,
- (b) cause or intends to spread false news, knowing beforehand that it is untrue,
- (c) cause or intends to commit or to agitate directly or indirectly criminal offence against a Government employee, a group of Government employees or Government employees in general

Such a person shall be punished with imprisonment which may extend to three years, to which fine maybe added, or with fine.

Exception - It does not amount to an offence, within the meaning of his section, when the person making, publishing or circulating shy such statement, rumour or report has reasonable grounds for believing that such statement, rumour or report is true and makes, publishes or circulates it without any such intent as a foresaid.

E. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- What is the evidence of specific intent in the statutory provisions and, if any, is it sufficient?
- Does the exception apply (reasonable grounds for believing a statement's truth)?
- What is the evidence to support the exception?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Is it a charge by the government body? CrPC 196
- Is there any intent to cause or likely to cause rumour, fear or alarm to the public?

F. Offenses Against the Public Tranquility (unlawful assembly or rioting), Chapter VIII, Sections 141-153

Section 141. An assembly of five or more persons is designated an "unlawful assembly," if the common object of the person composing that assembly is:

1. to overawe by criminal force, or show of criminal force, the Union Parliament or the Government, or any public servant in the exercise of 'the lawful power of such public servant; or
2. to resist the execution of any law, or of any legal process; or
3. to commit any mischief or criminal trespass, or other offence; or
4. by means of criminal force, or shown of criminal force, to any person to take or obtain possession of any property, or to deprive any person of the enjoyment of a right of way, or of the use of water or other incorporeal right of which he is in possession or enjoyment, or to enforce any right or supposed right;

Section 142: Whoever, being aware of facts which render any assembly an unlawful assembly, intentionally joins that assembly, or continues in it, is said to be a member of an unlawful assembly.

Section 143: Whoever, is a member of an unlawful assembly shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to six months, or with fine, or with both.

Section 145: Whoever, joins or continues in an unlawful assembly, knowing that such unlawful assembly has been commanded in the manner prescribed by law to disperse, shall be punished

with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine, or with both.

Section 146: Whenever force or violence is used by an unlawful assembly, or by any member thereof, in prosecution of the common object of such assembly, every member of such assembly is guilty of the offence of rioting.

Section 147: Whoever, is guilty of rioting shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine or with both.

Section 151: Whoever knowingly joins or continues in any assembly of five more persons likely to cause a disturbance of the public peace, after such assembly has been lawfully commanded to disperse, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to six months, or with fine, or with both.

Section: 152: Whoever assaults or threatens to assault, or obstructs or attempts to obstruct, any public servant in the discharge of his duty as such public servant, in endeavoring to disperse an unlawful assembly, or to suppress a riot or affray, or uses, or threatens, or attempts to use criminal force to such public servant, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to three years, or with fine, or with both.

Section 153: Whoever maliciously, or wantonly, by doing anything which is illegal, gives provocation to any person intending or knowing it to be likely that such provocation will cause the offence of rioting to be committed, shall, if the offence of rioting be committed in consequence of such provocation, be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to one year, or with fine, or with both and if the offence of rioting be not

F. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- Is it possible to get the charge reduced to one carrying a lesser sentence (For example, from a charge under Section 145 to one under Section 143), or to a charge under a different statute, such as Criminal Trespass?
- What is the evidence of intent or the object of the assembly and, if any, is it sufficient?
- Under Section 145, what is the evidence of knowledge that the assembly has been ordered dispersed? Was the dispersal order obtained and executed as prescribed by law? Could this charge be reduced to a violation of Section 188, which carries only a six-month sentence?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Is the group with more than five people?
- Do the gatherings serve the same purpose?
- Please see the Police Act S.30

committed, with imprisonment of either description for a term which may extend to six months, or with fine, or with both.

G. Chapter X of the Penal Code, Contempt of the Authority of Public Servants (Obstruction), Secs. 186, 188, 224, and 225.

Section 186: Whoever voluntarily obstructs any public servant in the discharge of his public functions shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to three months, or with fine which may extend to five hundred rupees, or with both.

Section 188: Whoever, knowing that by an order promulgated by a public servant lawfully empowered to promulgate such order he is directed to abstain from a certain act, or to take certain order with property in his possession or under his management, disobeys such direction, shall, if such disobedience, causes or tends to cause obstruction, annoyance or injury, or risk of obstruction, annoyance. or injury, to any persons lawfully employed, be punished with simple imprisonment for a term which may extend to one month, or with fine which may extend to two hundred rupees, or with; both, and if such disobedience causes or tends to cause danger to human life, health or safety, or causes or tends to cause a riot or affray, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to six months, or with fine which may extend to one thousand rupees, or with both.

In the judicial precedent of [Daw San vs. The Union of Myanmar 1968, MLR, P-1], it is not amounted to committing of a crime for a civil servant to merely disobeying an order, to amount to a crime, if such disobedience generates:

1. deterrent, or nuisance or mischief towards a person proceeding in accordance with the law,
2. harmful towards human life, health, or security
3. riots and violence towards the public

Section 224: Whoever intentionally offers any resistance or legal obstruction to the lawful apprehension of himself for any offence with which he is charged or of which he has been convicted or escapes for attempts to escape from any custody in which he is lawfully detained for any such offence, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine, or with both.

Section 225: Whoever intentionally offers any resistance or illegal obstruction to the lawful apprehension of any other person for an offence or rescues or attempts to rescue any other person from, any custody in which that person is lawfully detained for an offence, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine, or with both.

G. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- Is it possible to have the charge reduced or changed to one carrying a lighter sentence (For example from a charge under Section 224 to one under Section 186)?
- What is the evidence of intent to obstruct? Was it really just defending against the use of excessive force?
- Has the government proved each and every element of the charge?

H. Offenses Against Property, Criminal Trespass, Chapter XVII, Sections 441, 447.

Section 441: Whoever enters into or upon property in the possession of another with intent to commit an offence or to intimidate, insult or annoy any person in possession of such property, or, having lawfully entered into or upon such property, unlawfully remains there with intent thereby to intimidate, insult or annoy any such person, or with intent to commit an offence, is said to commit "criminal trespass."

Section 447: Whoever commits criminal trespass shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to three months, or with fine which may extend to five hundred rupees, or with both.

H. Strategic Considerations

- Does the charge allege all of the required elements or ingredients?
- What is the evidence of intent and, if any, is it sufficient?
- Has the government proved each and every element of the charge?
- Did the defendant have the intention to trespass?
- Was there a criminal intentional when trespassing that would amount it to a criminal offence?

I. Other Possible Offenses

All of the general constitutional objections and strategic considerations mentioned above should also be considered if a client faces any of the charges below:

Charge	Offence	Penalty	Category
Police Act Section 47-49	Regarding methods of speech and protest	50 Kyats fine, or 8 days of imprisonment	Bailable Cognizable
Penal Code Section 144	Joining unlawful assembly armed with deadly weapon	2 years	Bailable, Cognizable
Penal Code Section 114	Abetment in committing crime	Punishable to the relevant offence abetted	Same as relevant offence
Penal Code Section 124-D	Disrupt or hinders defence service personal and government employee	7 years and/or fine	Cognizable Not Bailable
Penal Code Section 144 (Please look at Section 141-143)	Joining unlawful assembly armed with deadly weapon	2 years and/or fine,	May arrest without warrant Bailable
Penal Code Section 146 and 147	Rioting and punishment for rioting	2 years and/ or fine,	May arrest without warrant
Section 148	Rioting with deadly weapon	3 years and/or fine,	Bailable
Penal Code Section 151	Knowingly joining or continuing in assembly of five or more persons after it has been commanded to disperse	6 months and/or fine	May arrest without warrant Bailable
Section 152	Assaulting or obstructing public servant when suppressing riot	3 years and/or fine	
Penal Code 188	Disobedience to order duly promulgated by public servant (i.e. violation of 144 and Covid Restriction)	Up to one month, fine up to twenty thousand kyats, or with both	Shall not arrest without warrant Bailable
	In case of causing / tend to cause danger to human life, health or safety, or causes or tends to cause a riot or affray	Up to six months, fine up to 100,000 Kyats, or both	

Penal Code Section 333	Voluntarily causing grievous hurt to deter public servant from his duty	10 years, or with fine	Non-bailable Cognizable
Penal Code Section 353	Assault or criminal force to deter public servant from discharge of his duty	2 years, or with fine, or with both	Bailable Cognizable
Penal Code Section 434	Mischief by destroying or moving, a landmark fixed by public authority	1 year, or with fine, or with both	Bailable Cognizable
Penal Code Section 435	mischief by fire or explosive substance with intent to cause damage to property	7 years	Non bailable Cognizable
Penal Code Section 436	mischief by fire or explosive substance with intent to destroy house	10 years	Non bailable Cognizable
Penal Code Section 505 (a)	Statement conducting public mischief	2 years	Non bailable Cognizable
Penal Code Section 505-A	Cause fear, spread false news, agitate directly or indirectly criminal offence against a Government employee	3 years	Non Bailable Cognizable
Ward/Village tract GAD Law Section 27	Violating the provisions of Sections: 17- guest registration 18- approval for loudspeaker in the ward or village 19- informing of crimes in the ward (Amended in Law No. 3/2021)	7 Days, or 10,000 Kyats, or with both	Bailable Non-cognizable Relevant Ministry
Prevention and Control of	Violation of Section 14 ² of the Prevention and Control of Communicable Diseases Law	6 months, or 10,000 kyats fine, or with both	Bailable Non-cognizable

² 14. An organization or an officer on whom power is conferred by the Ministry of Health may issue a prohibitive order or a restrictive order in respect of the following matters:-

- (a) right of the person suffering from Epidemic Disease to leave and return to his house;
- (b) right of people living in the house, ward, village or township infected by Epidemic Disease to leave and return thereto;
- (c) right of people from outside to enter the house, 'ward, village or township infected by Epidemic Disease;
- (d) if there is a person suffering from Epidemic Disease among those people arriving by train, motor vehicle, aircraft, vessel or any other vehicle, right of such person put under quarantine up to a period necessary for medical examination, to leave and return thereto;
- (e) when an outbreak of Epidemic Disease occurs during the time of fair and festival, right of the public to visit the site and right to continue the festival.

Communicable Diseases Law Section 18			Need approval from Health Ministry
--------------------------------------	--	--	------------------------------------

IV. Client-Centered Representation - Considerations in Entering Guilty Pleas

Some clients may wish to admit guilt. Lawyers need to distinguish between statements to police or magistrate confessions made during the police investigation stage and formal admissions of guilt once a case has been submitted to court. Statements or confessions during the police investigation will only strengthen the prosecution case without gaining advantage for the client. However, some clients may seek to resolve the case as quickly as possible through a court admission of guilt. In summons cases, the accused can admit guilt as soon as the case is presented to court before prosecution evidence. For a warrants case, such an admission would only be possible upon the framing of the charge. **Defense Manual, pp. 15-17.**

Before advising a client to plead guilty counsel must have an adequate understanding of the facts and law, including the possible sentence, related to the charge. Prepared with that information, counsel should, in advising the client, consider:

- The client's interests (for instance, getting back to work or family and other reasons);
- The possibility of obtaining a pardon; CrPC, SS. 337, 338, **Defense Manual, p. 49.**
- Is the offense bailable and is the client likely to get bail promptly;
- The possible sentence;
- Whether the judge has given any indication as to the sentence he or she is likely to impose (e.g., if only a fine, a guilty plea might be more advisable);
- Other possible consequences resulting from a conviction;
- Such as possible relinquishing of the right to appeal. Section 152 of the CrPC.
- Mitigating factors related to the commission of the crime and any possible sentence.

In the end the decision about whether or not to plea guilty is the client's to make. The role of the lawyer is to make sure that the client makes that decision after the lawyers has been able to present all legal and factual defenses.

See, **Defense Manual, p. 15-18.**

V. Bail and Reduction of Charges

Advocates should seek a reasonable bail that is not excessive. **Defense Manual, pp. 68-70,** and oppose continued investigatory detention. **Defense Manual, pp. 78-79.**

(f) right of movement of the vehicle carrying animal or animal product suspected of having epidemic disease.

Since law officers can dismiss or reduce charges, defense advocates should, where appropriate, attempt to advocate with them for either of those results. **Defense Manual, pp. 47-49.** For example, a COVID-19 related charge under the Natural Disaster Law carries a sentence of up to three years. On the other hand, a violation of Chapter XIV, section 268 of the Penal Code, related to the spread of infectious disease, is punishable by only up to six months, which is clearly much more in the client's legal interest. A lawyer, by presenting facts about the incident and mitigating information about the client, may influence a law officer to agree to a plea to the alternative charge.